Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Гаргажа эхилһэн: 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 201 (13690) | 1974 оной августын 28, среда | Сэн 2 мүнгэн

ХУРЯАЛГЫН ТЕХНИКЭ БҮТЭЭСЭ ЕХЭТЭЙГЭЭР АШАГЛАХА

Зэдынхидэй үүсхэл дэмжэнэбди

БҮХЫ АРГА БОЛОМЖОНУУДАА ХЭРЭГЛЭН...

Нитын адууhа малай ...най харууhа, бэлшээ-...ие hайнаар эмхидхэхэ, ...хим шанартай үбhэ тэ-...жээл бэлэдхэхэ, ороohо та-...ряанай ургаса саг болзор-...нь хуряаха, 1974—1975 ...ой малай үбэлжэлгэдэ тү-...тэ hайнаар бэлдэхэ тушаа ...дын аймагай колхоз, сов-...хозуудай малшад, механиза-...торнууд болон таряашадай ...алан абаhан социалис ...ганууд КПСС-эй Буряа-...дай обкомдо hайшаагдаад, ...лэлдэ тунхаглагдаа hэн. Манай совхозой бүхы ажал-...шад зэдынхидэй абаhан со-...циалис уялгануудые зүб-... хэлсэхэ зуураа бүри ...hэн hайшаагаад, хүдөө ...ын үйлэдбэридэ гүн ... удхатай эдэ хүдэлмэри-...үдые hайн шанартайгаар, ... сагтань үнгэргэхын ...төө бүхы хүсэ шадалаа-... оролдожо байна.

Совхозоймнай малшад бо-...н таряашад түсэбтэ табан ...жэлэй тодорхойлхы дүрбэ-...ри жэлдэ абаhан социа-...лис уялгануудаа урагшатай-...гаар бэелүүлхын тула габ-...шагүй hайнаар хүдэлжэ ...байнхай. Жэлэй түрүүшын ...хагас соо гүрэндэ мал ажа-...хын продукци худалдаха түсэбтэ даабаринууд үлүүлэн ...дүүргэгдээ hэн. Хэрбээ 740 ...центнер мяха худалдаха тү-...сэбтэй байhан hаа, тэрэнээ ...877 центнертэ хүргэжэ ша-...дабди. Хахад жэлэй тур-...шада hү худалдаха гүрэнэй ...түсэб 377 центнерээр үлүү-...гээр дүүргэгдэhэн байна.

Ажахын hаалишад жэл ... үнеэн бүриhөө дунда ...зэргээр 1700 килограмм hү ...саажа, бүхыдөө 10.634 ...центнер үйлэдбэрилхэ со-...циалис уялгатай hэн. Үнгэ-...рэгшэ долоон hарын дүнгүү-...дые хаража үзэхэдэ ,hаали-...шаднай абаhан уялгаа муу ...бэшээр дүүргэжэ байна ...гэжэ тэмдэглэмээр. Эн үе ...соо совхозой үнеэн бүриhөө ...дунда зэргээр 905 кило-...грамм hүн абтаа. Дүй дүр-...шэлөөр баян, ажалша бэрхэ ...hаалишаднай бүри hайн үрэ ...дүнгүүдтэй ябана. Энэ жэлэй ...июнь-июль hаранууд соо ...ферымнай зургаан hаали-...шан үнеэн бүриhөө 1000 ки-...лограммhаа үлүү hү абажа ...шадаа. Тэдэнэй тоодо Е. ...Рахматулина, Н. Белалова, ...Х. Дондокова, З. Рахма-...тулина, А. Арабжаева, В. ...Бобошина гэгшэд оролсо-...бо. Совхозой hаалишадай ...дунда дэлгэрhэн мүрысөөн-...дэ Е. Рахматулина эрхимлэ-...жэ ябана. Энэ нүхэр долоон ...hарын туршада үнеэн бүри-...hөө 1564 килограмм hү ...абаhан байха юм.

Эрхим hайн ажал хүдэл-...мэреэрээ совхоздоо, мүн бү-...хы аймаг соогоо алдаршаhан хонишод ажахыдамнай ...олон юм. Тэдэнэр тодор-хойлхы удха шанартай энэ жэлдэшье урагшатай hайнаар хүдэлжэ байна. Дүй дүршэлөөр баян болоhон хонишод Ойдоп Тагаров, Галина Доржиева, Цырен-Доржо Чимитов, Пунцык Жамбалов, Самбу Сойжинов гэгшэд энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриhөө зууhаа дээшэ хурьга абажа, совхозойнгоо хонин hүрэгые олошоруулха хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулhан байхэ юм.

Манай аймагай Үдын совхозой хонишодой жэшээгээр «сагаан алта» хуряаха харюусалгатай хүдэлмэри эмхи гуримтайгаар үнгэргэгдэбэ. Хонин бүриhөө ноohо абалгаар Цырен-Доржо Чимитовэй отарынхид ажахы доторoo бултанhаа hайн үрэ дүнгүүдые туйлажа шадаа. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг отарын хонин бүриhөө 3 килограмм 700 грамм hайн шанартай ноohон абтанхай. С. Сойжинов, О. Тагаров, Г. Доржиева гэгшэдэй даадаг отарануудай хонин бүриhөө дунда зэргээр 3—3,4 килограмм «сагаан алтан» абтаhан байна. Энээн дээрэhээ хараад үзэхэдэ, дээрэ дурсагдаhан хонишод түл абалгааршье, ноohо хайшалалгааршье ажахы доторoo эрхимлэжэ, магтаал пайшаалда хүртэhэн байха юм.

Нитын адууhа малда тэжээл бэлэдхэхэ шухалын шухала удха шанартай хүдэлмэри мүнөө шиидхэхы үедөө ороод байна. Адууhа малаа алибаа тэжээлээр гүйсэд хангахын тула эмхидхэлэй яhала ехэ хүдэлмэри hүүлэй жэлнүүдтэ ябуулдаг болонхойбди. Луговодуудай тусхай звенонууд эмхидхэгдэжэ, нуга сабшалан уhалха, үтэгжүүлгэ оруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Тиихэдэ шэнэ газар элдүүрилжэ, тарялан ба тэжээлэй ургамалнуудай талмай үргэдхэхэ талаар мүн лэ горитой ажал хэгдэнэ.

Байгша ондо хура бороо багаар орожо, сабшалангаймнай зарим участогуудта ногооной ургаса hайн гэхээр бэшэ байшоо. Гэбэшье уhалагдадаг сабшалан дээрэhээ гектарай 12—15 центнер үбhэн абтана. Ногооной ургаса болон сагай уларилые хараадаа абажа, совхозой дирекциин, партийна ба профсоюзай комитедүүд тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулhан байгаа. Хүдэлжэ шадаха бүхы хүнүүд, hургуулиин hурагшанар, трактор болон бусад техникэ энэ шухала ажалда хабаадуулагданхай. Ажахын партийна ба профсоюзай комитедүүд үбhэшэдэй дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ, тэрэнэй дүнгүүдые саг соонь согсолхо хүдэлмэридэ үдэр бүриин анхарал хандуулдаг байна. Мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябагшад долоон хоногой дүнгүүдээр урмашуулагдажа байдаг юм.

Үбhэ хуряалгын 9 звено ажахыдамнай эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэй табаниинь гүйсэд оньhожоруулагдаhан звенонууд. Хамтадаа 34.250 центнер үбhэ бэлэдхэхэ, 6.000 центнер сенаж, 44.900 центнер силос даража абаха түсэбтэй hэмди. Августын 20-ой мэдээгээр 19.050 центнер үбhэн hүрилэгдөөд, 2.500 центнер сенаж дарагдаад байна.

Тэжээл бэлэдхэлгын үедэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ Хужарта гэжэ нютагта ажалладаг Ажалай Улаан Тугай ордento Ендон Абидуевич Ринчиндоржиевай ударидадаг оньhожоруулагдамал звено эрхимлэжэ ябана. Тус звеногой гэшүүд тэжээл бэлэдхэлгын эхилhэнhээ эмхитэй hайнаар хүдэлжэ, ажалай үндэр бүтээсэ туйлана. Тэдэнэр мүнөө 4.000 гаран центнер hайн шанартай үбhэ хуряажа абанхай. Энэ звеногой гэшүүд Р. Батожапов, Ц. Будожапов, Д. Ринчинов, Д-Ц. Базаров болон бусад оролдосотой hайнаар хүдэлжэ, сугтаа ажалладаг нүхэдтөө hайн жэшээ харуулжа ябана. Тиихэдэ Хүсөөтэ нютагта ажалладаг В. В. Серебрюховэй, Байсын-Үбэрэй, Ж. Б. Базаровай звенонууд hайн үрэ дүнгүүдтэй ажаллажа байна.

Үбhэ хуряалгада хабаадагшадай алибаа эрилтэнүүдые хангаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Совхознай өөhэдын автоклубтай юм. Тэрэмнай тусхай графигай ёhoop үбhэшэдэй звенонуудаар ябажа, тэндэ ажалладаг хүнүүдтэ кино, концерт харуулдаг байна. Тиигэхэдэ звено бүхэндэ агитаторнууд томилогдонхой, томо томо звенонуудтань саг зуурын партийна бүлэгүүд эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэр үбhэшэдэй дунда ойлгуулалмжын хүдэлмэри муу бэшээр ябуулна.

Тиихэдэ таряа хуряалгые hайн шанартайгаар, эмхитэй гуримтайгаар үнгэргэхэ зорилго табинхайбди. Августын хоринhөө эдеэшэhэн ороohотой участогуудаа түүбэрилэн хадажа эхилээбди.

Мүнөө совхозой дирекциин, партийна ба профсоюзай комитедүүдэй, мэргэжэлтэдэй гол анхарал тэжээл бэлэдхэлгые ойрын сагта сүм дүүргэжэ, ургасаяа саг соонь хуряажа абаха, адууhа малай бэлшээрие ёhотоорнь эмхидхэжэ, ашаг шэмыень улам дээшэлүүлхэ, малаа hайнаар таргалуулха асуудалнуудта зорюулагданхай. Зэдын аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлые дэмжэхэ зуураа манай совхозой малшад, таряашад ажахынгаа арга боломжонуудые гүйсэд hайнаар хэрэглэн хүдэлжэ, түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлэй даабаринуудые, абаhан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэ шадалаараа оролдожо байна.

С. ЖАМСУЕВ,
Анаагай совхозой директор.

Хорнин аймаг.

ХҮРЛИГЭЙ АДАГАЙ hҮҮЛШЫН ГЕКТАРНУУД

Яруунын аймагай «Юбилейный» совхоз нитынгээ адууhа малда үбhэ тэжээл бэлэдхэжэ абаха хүдэлмэреэ урда жэлнүүдэйхиhээ hураггүй эмхитэйгээр эхилhэн байна. Мүнөө энэ ажахыда үбhэ хуряалгын оньhожоруулагдамал 4, хүсэд бэшэ оньhожоруулагдаhан 4, морн унаатай 3 звено ажаллана. hаяын мэдээгээр эдэ звенонуудай зариманиинь даалгагдаhан сабшалангаа хуряажа дүүргэхэ дүтэлөөд байнхай.

hүүлэй хэдэн үдэрэй туршада хура, бороо орохоор забдажа, тэнгэри хэды дахин бүрхэhэн аад, баhал сэлмэжэ, нажарай наран hаргама элшэеэ элбэгээр сасажа захалба. Лүнхын харлаhан огторгойн баруун халаhаа сайран соороходо, звеное хүтэлбэрилэгшэ Иван Куликовой досоо тэнюун болоходол гэбэ хэбэртэй, hүри сомодог Фома Гавриловта хандан:

— Энэ бороомнай орохо бэшэ аад, хубхай хооhoop маниел hэргэлүүлнэ хаш даа. Косилкануудаа бултыень гаргая. Сабшагдаhан үбhыеш хоногhоо үлүү хэбтүүлhэнэй хэрэггүй болоо бэшэ гү? Хатажа үрдихэл даа. Юрэдөө, эсэстээ ойртоод юунэйхиие нобшорхобибди. Сагшье намар тээшээ дүтэлжэл байна ха юм, — гэхэдэнь Фома Гаврилов тэнгэри өөдэ хайладаа шэртээд, зүбшөөhэншүү толгойгоо дохибо.

Хүрлигэй адагай сабшалан хуряажа байhан тус звено тэжээл бэлэдхэхэ ажалаа энэл hарын эхеэр захалhан юм. Мүнөө звенодонь арба гаран хүн хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэй олонхинь hургуулиин ахалагша классуудай hурагшад. Залуушуул юм .Тиимэhээ аха нүхэдэйнгөө заабари доро ажаллахадаа үдэрэйнгөө даабари сүм дүүргэнэ.

Үбhэшэдэй мэдүүлhэнэй ёhoop, байгша ондо уhалагдадаг сабшалангай ногоон яhала hайнаар ургаа. Мүнөө энэ газарhаань дунда зэргээр гектарай 8—10 центнер үбhэн абтана.

— Шанар тухай хэлэхэ болоо haa, яhала hайнаар, шэмэтэйгээр абтажа байна. Түрүүндээ бидэ сабшажа унагааhан ногоогоо хоёр хоногой туршада байлгажа, hайса хатаагаад тармагша hэмди. Харин мүнөө нэгэ хоногhоо үлөөнгүй хуряахамнай бэшэ аал даа. hүүлэй үдэрнүүдтэ намаг газарай ногоон узүүрээрээ шарлажа захалаа. Сабшалга хуряалга хоёрой хоорондо ехэ забhap гаранашьегүй. hаянайл бороо орожо магад гэлдээд, нэгэ косилкаяа гаргаагүй hэмди, — гэжэ звеное хүтэлбэрилэгшэ Иван Кирилович дэлгэрэнгыгээр хөөрөө hэн.

Хүрлигэй адагай үбhэшэд эдэ үдэрнүүдтэ 800 гаран центнер үбhэ сомоод байнхай. Үшөө хуряаха сабшаланиинь тиимэшье ехэ үлөөгүй, лаб нэгэ долоон хоногhоо сүм дүүргэхэл хэбэртэй. Энэ коллективэй тэжээл бэлэдхэгшэд абаhаар Катаевай булагай сабшалан хуряагаа юм.

Нитынгээ адууhа малда бардам хүрэхөөр үбhэ тэжээл абахын тула совхозой партийна организаци, рабочком звенонуудай хоорондо социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээ. Тиигэжэ мүнөө эдэ коллективүүдэйнь хэhэн ажалай дүн недели бүхэндэ согсологдожо, эрхимлэгшэдынь дамжуулгын улаан вымпел, мүнгэн шангаар шагнагдана. Бидэнэй хүрэжэ ерэhэн тэрэ үдэр дурсагдагша звено нимэ шанда хүртэhэндөө ехэл омогорхонги ажаллажа байгаа hэн.

— Үбhэ хуряалгамнай яhала эмхитэйгээр ябажа байна. Байгша ондо ажахымнай 13488 центнер үбhэ, 15152 центнер олон жэлэй ногоо, 10500 центнер зеленко хуряажа абаха даабаритайбди. Мүнөө сабшалан дээрэмнай элдэб түхэлэй 32 трактор хүдэлгэгдэнэ. Тиихэдэ бүхыдөө 130 шахуу хүн энэ ажалда хабаадуулагданхай гэхэ. гү, али нёдондонойхиhoo яhала «хүсэтэй» гээшэлди даа. Эдэ звенонуудай даалгагдаhан сабшалангаа хуряажа дүүргэhээр лэ зеленко бэлэдхэжэ абалгада ороxo түсэбтэй юм. Юрэдөө, байгша ондо үбhэ тээжэл, зеленко ехэхэнээр лэ абтаха хараатай, — гээд, совхозой директор Сергей Лазаревич Козлов тараха дээрээ мэдүүлээ бэлэй.

Вл ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

ШЭМЭТЭ СИЛОС ДАРАГДАНА

Горох, обёосой үндэр баян ургаса ургуулhан «Зырянский» совхозой механизаторнууд силос дараха ажалаа дүүргэжэ байна.

hүүлэй мэдээгээр, энэ ажахын механизаторнууд бүхыдөө 5 мянган тонно силос даража абаба. Совхозой бүхы отделениин гүүртэнүүдтэ томо траншей, нүхэнүүдынь шэмэтэ тэжээлээр дүүргэгдэбэ.

П. ХАЛТАНОВ.

Прибайкалиин аймаг.

РЕПОРТАЖ. ӨӨhЭДЫНГӨӨ ХҮСӨӨР

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз энэ жэл нитынгээ мал hүрэгтэ хүсэд хүрэхэ бүдүүн, шэмэтэ тэжээл өөhэдынгөө хүсөөр бэлэдхэхэ гэжэ шиидэhэн юм. Энээнэй тула сабшалан hайжаруулха хабарай хоёр hарын туршада ехэ хүдэлмэри хэхынгээ хажуугаар, силосэй ургамалнуудые тариха газартаа наг шэбхэ гаргаhан байгаа. Мүн кукуруза болон наран сэсэгэй холисо тариха үрэжэлтэй hайн полинуудые шэлэжэ, тэдэниие ургуулха тусгаар звенонуудые эмхидхэhэн юм. Совхозой механизаторнууд энэ жэл нитынгээ мал hүрэгтэ 12.800 тонно силос дараха гэhэн уялга абаhан байгаа.

Хамта дээрээ таригдаhан 460 гектар силосэй ургамалнуудай гектар бүриhөө 160 центнер набша намаа абаха гэhэн уялгатай. Энээнээ бэелүүлхын тула механизаторнууд хабарай тарилгые саг болзор соонь, эрхим шанартайгаар үнгэргэжэ, ургасын хойноhоо харууhалга hайнаар эмхидхэжэ, зүрууд хоорондын элдүүрилгэ хэhэн, химиин хүсөөр буртаг ногооень усадхаhан байгаа. Тиигэжэ кукурузын, наран сэсэгэй hайн ургаса туйлаа.

Жэшээнь, Гэгээтын 1-дэхи отделениин кукурузашан Ринчин-Доржо Цыренович Цыреновэй тариhан 223 гектарай ургаса бүришье hайн. Зүргаадахи жэлээ кукуруза ургуулжа байhан энэ механизатор жэл бүри үндэр ургаса хуряадаг болоо. Мүнөө өөрөө «Беларусь» тракторaap «КС-1,8» түхэлэй комбайн шэрэнэ. Звенодонь хүдэлдэг механизаторнууд Леонид Колесников, Николай Суховатиков гэгшэд «КС-2,6» комбайнаар силосэй ургамалнуудые хуряалсана. Эдэнэр үдэр бүри 2300—2500 центнер ногоон набша намаа хуряажа, колхозой түбэй hаалиин фермын дэргэдэхи нүхэндэ эльгээнэ. Мүнөө эндэ 1555 тонно hайн шанартай кукуруза болон наран сэсэгэй набша намаан силос болгон дарагданхай. Саашадаа хуряагдахаар үлөөд байhан кукурузын поли дээрэхи ургаса бүришье hайн. Эндэhээ үшөөшье ехэ ногоон набша намаа абтахаар.

— Зүүн хажуугай поли үрэжэл hайнтай, жэлдээ бүлюу ургаса үгэдэг юм. Тиимэhээ тэндэ кукуруза таридаг байнабди, — гэжэ кукурузашан Ринчин-Доржо Цыренов хөөрэнэ. — Теэд энэ полиhoo хуряажа эхилхэдэмнай, машинанууд үсөөдэхэнь. Мүнөө гурбан комбайнhaa дүрбэхэн автомашина зөөхэдөө үрдинэгүй, комбайнуудые hаатуулна. Энээнhээ гадна, жэгдээр зогсолтогүйгөөр хүдэлжэ ябаhан комбайн эбдэрхээршье бараг байдагынь мэдээжэ.

Колхозой автомашинын жолоошод Бимба Намсараев, Дмитрий Катаршинов, Георгий Поддельский, Александр Раднаев гэгшэд хэдышье яаралтайгаар ябахадаа, үрдинэгүй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: кукурузашан Ринчин-Доржо Цыренович Цыренов колхозой ахамад агроном Владимир Бужинаевтай хамта ургасаяа тодорхойлжо байна.

Д. АЮШЕЕВ.

„СОЮЗ-15“ ГЭЖЭ ЗАМБУУЛИНАЙ ОНГОСО НИИДХҮҮЛЭГДЭБЭ

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

«Союз—15» гэжэ замбуулинай онгосо 1974 оной августын 26-да Москвагай сагаар 22 час 58 минутада Советскэ Союзhaa табигдаба. Онгосын командир подполковник Геннадий Васильевич Сарафанов, бортинженер полковник-инженер Лев Степанович Дёмин гэгшэдhээ бүридэhэн экипаж онгосые жолоодоно.

«Союз—14» гэжэ транспортна онгосын, «Салют—3» гэжэ замбуулинай станциин ниидэхэ үеэр байгша оной июлиин 3-да замбуулинай дайдада хэгдэжэ эхилhэн научна шэнжэлгэнүүдые. туршалгануудые үргэлжэлүүлгэ — «Союз—15» онгосын гол зорилго болоно.

Экипажтай радио, телевизионно тогтууритай холбоон тогтоогдонхой.

Экипажай элидхэн мэдээсэhэнэй ёhoop, космонавтнуудай бэенүүд hайн ябана; онгосын таhалганууд соохи байдал хараалагдаhан хэмдээ байна.

«Союз—15» гэжэ транспортна онгосын Газарые тойрон дабшадаг хэмэл одоной замда гаргагдаhанай hүүлээр космонавтнууд нүхэд Сарафанов, Дёмин ниидэлгынгээ программа бэелүүлжэ эхилээ.

Подполковник Геннадий Васильевич САРАФАНОВ

Геннадий Васильевич Сарафанов 1942 ондо Саратовска областиин Саратовска районой Синенькие гэжэ тосходо түрэhэн байгаа.

1959 онhоо Совет Армида алба хэнэ. Г. В. Сарафанов лётчигуудые бэлдэдэг Балашовско сэрэгэй авиационно дээдэ училищи дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр авиационно частьнуудта алба хээ. Тиихэдээ бэрхэ лётчик байhанаа харуулан, хэдэн түхэлэй самолёдуудые шудалhан байна.

Сарафанов 1965 онhоо космонавтнуудай отрядта ороо hэн. Жолоодогдодог элдэб аппарадуудта hуужа, замбуулинай ниидэлгэнүүдтэ бэлэдхэл хэхэдээ, тэдэнэй орёо түхеэрэлгэнүүдые hайн мэдэдэг болоhон байна.

Г. В. Сарафанов 1963 ондо Советскэ Союзай Коммунис партида ороhон юм.

Космонавтын hамган — Тамара Васильевна Звёздный хотодо хүдэлдэг.

Сарафановтанай бүлэ хоёр үхибүүтэй: Алексей хүбүүниинь 7 наhатай, Катя басаганиинь 2-той.

Космонавтын түрэлхид Василий Иванович, Елена Прокофьевна Саратовта ажаhуудаг юм.

Полковник-инженер Лев Степанович ДЁМИН

Лев Степанович Дёмин 1926 ондо Москвада түрэhэн байгаа. 1942 онhоо ажаллажа эхилээ — үрэмдэлгын машинануудые бүтээдэг заводто токарёор ажаллаа.

1945 онhоо Совет Армида алба хэнэ. Хэлхеэ холбооной сэрэгэй авиационно училищи дүүргээ.

1949 онhоо Л. С. Дёмин Н. Е. Жуковскиин нэрэмжэтэ агаарай-сэрэгэй инженерна академидэ hураа. Агаарай сэрэгэй хүсэнүүдэй эрдэм-шэнжэлэлгын эмхинүүдэй нэгэндэ эрдэмтэ ахалагша хүдэлмэрилэгшөөр удаан саг соо ажаллаа.

1963 ондо техническэ эрдэмэй кандидадай нэрэ зэргэдэ хүртэхын тула диссертаци хамгаалаа hэн.

Лев Степанович космонавтнуудай отрядта 1963 ондо ороhон байгаа. Замбуулинай ниидэлгэнүүдтэ бэлэдхэлэй дүүрэн курса гараа.

Л. С. Дёмин — 1956 онhоо Советскэ Союзай Коммунис партиин гэшүүн.

Космонавтын hамган — Зинаида Александровна Звёздный хотодо хүдэлдэг.

Дёминтоной басаган Наталья 24-тэй, Сергей хүбүүниинь 22-той.

Космонавтын эхэ — Анна Петровна пенсидэ гаранхай, Москвада ажаhуудаг.

...ШАГНАЛНУУД БАРЮУЛАГДАБА

Орденуудые, грамотануу-...дые барюулалгын баяр ёhо-...ор августын 26-да РСФСР-...эй Верховно Соведэй Пре-...зидиумдэ болобо.

Экономикын эрдэмые хүг-...жөөлгэдэ ехэ габьяатай бай-...haнайнгаа түлөө, олон жэлэй ...туршада соо багшын ажал ...ябуулга ашa үрэ ехэтэйгээр ...ябуулhанайнь түлөө Московско гү-...рэнэй М. В. Ломоносовой нэ-...рэмжэтэ университедэй ка-...федрые даагша Н. А. Цаго-...лов Октябриин Революциин ...орденоор шагнагдаа. Инже-...нернүүдые, эрдэмтэ хүдэлмэ-...рилэгшэдые бэлэдхэхэ хэрэг-...тэ ехэ габьяатай байhанайнь ...түлөө Москвадахи түмэр за-...май транспортын инженер-...нүүдые бэлдэдэг институдай ...кафедрые даагша Г. М. Ша-...рестанецые Октябриин Рево-...люциин орденоор шагнаба. ...Совет литература хүгжөөл-гэдэ габьяатай байhанайнгаа түлөө уран зохёолшо А. П. Кешоков Октябриин Революциин орденоор шагнагдаа.

Уран зохёолшо А. Г. Алексиндэ — Ажалай Улаан Тугай орден, Арадуудай хани барисаанай Патрис Лумумбын нэрэмжэтэ университедэй ректор В. Ф. Станиста — Арадуудай хани барисаанай орден, уран зохёолшо Б. С. Ласкинда «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орден барюулагдаhан байна.

Москвагай гүрэнэй циркын филиалай директор Л. В. Асанов, уран зохёолшод М. М. Кузнецов, А. А. Насибов РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотануудые абаба.

РСФСР-эй габьяата артистка гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай грамота Москонцертын дуушан М. В. Кристалинскаяда барюулагдаа.

РСФСР-эй габьяата агрономой, РСФСР-эй габьяата мелиораторай, РСФСР-тэ газар эсхэмжэлдэг габьяата хүдэлмэрилэгшын, РСФСР-эй габьяата энергетигэй. РСФСР-эй габьяата барилгашанай, РСФСР-эй габьяата ухаалан зохёогшын, РСФСР-эй габьяата врачай, РСФСР-эй габьяата юристын, РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшын хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые олгохо тухай грамотанууд ехэ бүлэг нүхэдтэ барюулагдаhан байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. А. Ясnов орденуудые, грамотануудые барюулхадаа, шагнагдагшадые халуунаар амаршалан, ажал хүдэлмэридөө шэнэ амжалтануудые туйлахыень хүсэбэ. (ТАСС).

ДҮНГҮҮД СОГСОЛОГДОО

1974 оной түрүүшын хахад жэлдэ hуурин тосхонуудые ариг сэбэр байлгахын, болбосон түхэлтэй болгохын тула хүдэлмэри hайнаар ябуулhанайнь түлөө автономито республиканууд, хизаарнуудай, областьнуудай. Москва болон Ленинград хотонуудай дунда дэлгэрhэн бүхэроссин социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС согсолбо. Түрүүшын хахад жэлэй турша соо РСФСР-эй дэбисхэр дээрэ гэр байра барилгада hомологдоhон мүнгөөр ехэ барилга хэгдэжэ, түсэб 106 процентээр дүүргэгдэhэн байна гээд тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ. Байшан гэрнүүдые заhабарилха, хото городуудай ба hуурин тосхонуудай гэрнүүдтэ газ оруулха, харгынуудые, хүүргэнүүдые, гидротехническэ түхеэрэлгэнүүдые бариха даабари үлүүлэн дүүргэгдээ. Энэ үе соо РСФСР-тэ коммунально-ажаhуудал хангалгын хүдэлмэри бэелүүлхэ даабари мүн лэ үлүүлэгдэжэ, түсэбhөө гадуур 61 миллион түхэригэй хүдэлмэри хэгдэhэн байна.

Амарай, Ярославска, Калининградска областьнууд, Башкирай АССР, Красноярай хизаар, Москва болон Ленинград хотонууд мүрысөөндэ эгээл ехэ амжалтануудые туйлаа. Гэр байрын ба коммунальна барилга, заhабари хэхэ, харгынуудые заhаха, хото городуудые, hуурин тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, модо hөөгүүдые, сэсэгүүдые тариха, ариг сэбэр байлгаха талаар абаhан социалис уялгануудаа, түсэбтэ даабаринуудаа эдэнэр үлүүлэн дүүргэhэн байха юм. hуурин тосхонуудые ариг сэбэр байлгаха, болбосон түхэлтэй болгохо талаар үргэн олониитэ ехэ хүдэлмэри хэhэн байна.

Мүнгэн шан барюулалгатайгаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугууд бүхэроссин социалис мүрысөөндэ илагшадта олгогдоо. (ТАСС).

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР С. Б. БАТОРОЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын хүдөө ажахын органуудта удаан саг соо ашa үрэ ехэтэйгээр ажаллаhанайнь түлөө Хэжэнгын аймагай Хэжэнгын ветеринарна станциин ахамад ветеринарна врач нүхэр Сократ Богаевич **Батороевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б .СЕМЕНОВ.

Секретариин түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1974 оной августын 26.

ҮЕ САГ ТУХАЙ, ӨӨР ТУХАЙГАА

Дарья ГАРМАШ:

ЭНЭ ГАЗАРТАА ДУРАТАЙЛБИ

Дарья Гармаш. Дайнай эхилһээр түрүүшын хабарай айлшалан ерэхэдэ энэ нэрэ бүхы орон доторнай зэдэлээ бэлэй. Рязаниин областиин Рыбновско МТС-тэ эхэнэрнүүдэй тракторна бригада толгойлоод, ажалдаа тэрэ элитэ ехэ амжалтануудые түйлаа һэн. Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ энэ бригада табан жэлдэ түрүү һуури эзэлхэдээ, таряалан дээрэ техникые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглалгын үльгэр жэшээ харуулдаг байгаа. Мүрысөөндэ хабаадалсаһан зуун таби мянга шахуу эхэнэр трактористнууд тэрээн шэнгеэр ажалладаг, дүй дүршэлынь халан абадаг байһан юм. Механизаторнууд соохоо эгээл түрүүшүүлэй тоодо Д. М. Гармаш Гүрэнэй шангай лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн.

Мүнөө Социалис Ажалай Герой, РСФСР-эй габьяата механизатор Дарья Матвеевна Гармаш „Сельхозтехникын" Рыбновско отделениин эрхилэгшээр хүдэлнэ. Хүдөөгэй механизаторай арюун үндэр үүргэ тухай, түрэл газар дээрээ хэһэн ажалдаа бүхы ами наһаяа зорюулжа, тэрээндэ хани халуунаар дурладаг тухайгаа энэ хуудаһанда тэрэ хөөрэжэ үгэнэ.

Бүри гүлмэрхэн басаган ябахадаа, би тракторай рульда һуугаа һэм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо минии бүхы ами наһамни хүдөөгэй механизаторай мэргэжэлтэй холбоотой юм. Үни хада эхэ боложо, гурбан үхибүүдээ хүмүүжүүлэн дэгжээгээб. Тиигэбэшье дурлаһан хэрэгтээ нэгэтэшье хахасаагүйб. Энэ ушарта тиимэшье гайхалтай зүйл үгы гээшэ ха. Яахадааб гэхэдэ, би хүдөөдэ түрэһэн хүм, балшар бага наһанһаа таряалангай гоё һайханиие харааб, түрэл нютагтаа үүр сайхые угтагша һэм, номин хүхэ тэнгэри дороо халюурһан таряаландаа дурлааб. Теэд хайшаа ошохо, энээнһээ үлүү һайн юу бэдэрхэ бэлэйбиб!

Таряашанай хүдэлмэридэ дуратайгаар намайе эхэмни һургаа һэн. Харин улаан гараараа, үнэн зүрхөөрөө газарта хүрэхэдөөл би талха хилээмэнэй үнэ сэн хүсэдөөр мэдэдэг болоо бэлэйб.

Басагадһаа бүридэһэн өөрынгөө тракторна бригадатаяа хамта анха түрүүн «Красный пахарь» колхоздо хабарай тарилгын хүдэлмэридэ ошохоёо түхеэржэ байхадаа, энээн тухай мэдэжэ абаа һэм. Хабар, хэзээ хэзээнэйхидэ эдли, урин дулаан, наратай сэлмэг байгаа. Зүгөөр зүрхэ сэдьхэлнай һанаата болоһон, тэгшэ бэшэ һэн. Дайн боложо байһан. Фронтдо ошоһон трактористнуудай оронда басагад хүдэлбэ. Тиигээд бидэ дайнай үеын хабарай тарилгын хүшэр хүндэ бэрхэшээлнүүдые дабажа гараха ёһотой байгаабди.

Газар таряалангаа хаража үзэхын, прицепщигүүд тухай, хүдэлмэриин гурим тухай түрүүлэгшэтэй үгээ ойлголсохын тулада би колхоз ерэбэб. Түрүүлэгшэ Борис Артамонович Зайцев, наһажаал болоһон хүн, анха угай таряашан, намайе һэргылэнгеэр угтаба:

— МТС-һээ, ерээб гэнэ гүш даа? Ямар хэрэгээр ерэбэш теэд?

— Манай эхэнэрнүүдэй бригада танда тарилга дээрэ хүдэлхэ.

— Эхэнэрнүүдэй гэжэ гү? Юрэдөө иигэжэ хэрэг бүтэхэгүй.

— Юундэ бүтэхэгүй юм?

— Манайдаш морид гэжэ даа — хургаа даража тооломоор үсөөн. Имагтал МТС-тэ найданабди. Теэд үхид эндэ юу хэжэрхихэ гээшэб? — гээд, тэрэ буршаганаад абаха зуураа, райондо гомдол барихын тула, телефоной барюул эрьюулжэ захалба...

Харин басагад энэ колхозые муу юумэндэ оруулаагүй. Ажал хэрэгнай һайнаар ябажа, үнэн һэшхэлһээ хүдэлөөбди. Газар хахалалгын түлэг дундаа ябажа байхада, таряалан дээрэ Борис Артомонович ерэбэ. Нюур шарайнь баяртай хүхюун, һахалаа эльбэсэгээн байба.

— Ши намда бү сухалдаарай, Даня. Шинии бригада иимэ байха гэжэ хэн мэдэбэ гээшэб? Иигээд ерэхэлээрээ хоёр хоноһоо газараа һалгаахатнайлтай?

— Дүүргэхэбди гэжэ һананам.

Зайцев нюур шарайем урин илдамаар хараад, хитүүгээр иигэжэ асууба:

— Эртын ургамалнуудай тарилга хэзээ дүүргэхэ һанаатайбши?

— Арба найманаар, — гээд харюусабаб.

Зайцев аниргүй, дуугай болоод, фуражкаяа абаба. Гэнтэ обёоржорхилоиб: үдхэн нидхэ дорохи һаруул сэбэр нюдэнүүдынь үһаташоод байба. Тэрэ нулимсаа аршаад, һөөлдэнгеэр иигэжэ хэлэбэ.

— Энэшни эрхим болзор гээшэл, ши, Даня. Ойлгоно гүш?! Ойлгоно гүш, колхоздомнай таанад ямараар туһална гээшэбта? Газараа тарижа дүүргэхэдэтнай би минии хүлдэшни хихоб, наһажаал үбгэн болоошье һаа, хүлдэшни дохихоб.

Энэ нулимса намайе шангаар хайраа бэлэй. Тиихэдэ би добуухан дээрэ һуугаад, оршон тойрониие — зурууд ой соохи таряалан, дүтын ба холын дэрээбэнгүүдые, өөрынгөө элдүүрилһэн газарые хаража, тиихэдэл талха хилээмэн гээшэмнай хүнүүдтэ ямар ехэ үнэтэй сэнтэйб, энэ газар дээрэ ургуулхадань, манай туһалха ургаса ямар ехэ үнэтэй сэнтэйб гэжэ тиихэдэл анха түрүүшынхеэ даамайгаар бодомжоһон байгаа ааламбиб. Теэд талха таряан гэдэмнай юрэл стол дээрэ табяатай байһан халбаашха бэшэ бшуу. Талха тариан гээшэмнай мяханшье, тоһоншье, һүншье болодог. Тэрэ хадаа хүнүүдтэ али бүхы юумэ үгэнэ. Эхэ хүн үхибүүндээ хүхөө хүхүүлнэ — тэрэнэй һүн соо талха таряанай шэмэ байха. Тиихэлээрээ, талха таряагүйгөөр ажабайдал үгы бшуу. Талха тариан гээшэмнай хубсаһа хунаршье, манай тракторнуудшье, тэдэ үдэрнүүдтэ оронойемнай хойто зүгһөө урда зүг хүрэтэр наряжа байһан фронтдо хэрэгтэй буу зэбсэгшье мүн болоно. Тиимэ болохолоороо, талха таряагүйгөөр илалта байхагүйл!

Тиигэжэл өөрынгөө хүдэлмэриин гол удхые, хүдөөгэй механизаторай арюун үндэр үүргые ойлгожо эхилээ бэлэйб. Теэдшье трактористка болохо гэһэн хүсэл бодол гэнтэ бии болошоогүй ааб даа. Хүн зоной хуби заяан — арадай хуби заяан гэжэ дэмы хэлсэдэггүй байха. Эдэ үгэнүүд һанаад үзэхэдэм, Пушкинай үгэнүүд бэзэ. Минииишье хуби заяан ажабайдалаар, сагай эрилтээр тодорхойлогдоо бэлэй.

Ажалайнгаа зам Рязань шадархи «Глебково-Дивово» совхоздо эхилээ һэм. Энээ руу ахадаа Полтавщинаһаа ерэһэн байгааб. Түрүүшээр овощ ургуулдаг бригадада хүдэлһэн хүм. Хүдэлжэ байгаад, үдэшын һургуулида һурагша бэлэйб. Тиимэ бэлэхэн байгаагүй һэн даа. Зүгөөр ажал хэдэгүй һаа, гарта юуншье орохогүй гэжэ мэдэгшэ һэмби. Тиихэдэл томо социалис хүдөө ажахымнай хүл дээрээ батаар бодожо байһан халуун үе һэн. Совхозуудта, МТС-үүдтэ политотделнүүд хүдэлдэг байгаа. Һургуулиин багша Мария Петровна Русаковагай һүүлээр ажабайдалайм түрүүшын багша совхозой политотделэй начальник Александр Сергеевич Глебов болоһон юм.

Тэрэ нэгэтэ овощ ургуулдаг бригадын басагадые улаан булан соо суглуулаа агша һэн. Бидэнэй хажууда огто хэмшээрхэнгүйгөөр һуугаад юрэл иигэжэ асууба гээшэ:

— Басагад, юун тухай бодомжолнобта?

Бидэ аниргүй һуубабди, юуншье гэжэ харюусахаяа мэдээгүй һэмди.

— Таанад бү эшэгты, — гээд, Глебов энеэбхилбэ. — Хүсэл бодолоо өөһэд хоорондоо мэдэлсэдэг хаяат?

— Эндэл бидэ бултадаа дажаганалдашообди:

— Би туфли абаха һэмби, шагайбшаар хатархада аягүй.

— Моодын ёһоор богонихон хамсытай плати абаха байгааб.

— Намда хадаа...

— Байгты, байгты, басагад! — гээд, Глебов гараа үргэбэ. — Бидэ даб дээрээ баян бэшэ һууна гээшэ аабзабди, хубсаһа хунараар-шье бирагүй оборхонбди. Зүгөөр саащанхи ажабайдал, мүн хүдэлмэри тухайгаа таанад юу бодомжолно хабта гэжэ би мэдэхээ һанаа һэм. Хэн болохо дуратайбта?

Түрүүлэн Маруся Муравьёва дуугарба:

— Би библиотекарь болохо хүсэлэнтэйб. Иигээд лэ һургуулияа дүүргэхэб, тиигээд ходо номуудай дунда байхын тула библиотекарь болгыт гэхэб.

— Тиимэ, тиимэ Маруся болохотой юумэ хэлэнэ, — гээд, тэрэнэй хэлэһэн үгэнүүдые Глебов дэмжэбэ. — Имагтал библиотекэдэ хүдэлхэ гэбэл — хүнүүдэй дунда хүдэлмэри ябуулха, тэдэниие номдо дуратайгаар һургаха гэһэн удхатай бшуу.

— Харин ши, Даша, юун тухай бодомжолнош? — гэжэ Глебов намһаа асууба. — Ши машинануудта дуратай гээшэ һэн хаш.

— Хаанаһаа Та мэдэнэт?

— Трактор дээрэ һуугаад, рульһаань барижа байхыеш хараа һэм. Ой даа, нюурайш баяртай байһан гээшэнь! Трактористка болоходошни яаха юм?

Энэ зүбшөөл зүрхэ сээжэдэм бүхөөр хадуугдаа һэн. Һүүлээрнь колхознигуудай съезд дээрэ Паша Ангелинагай, манай орон дотор эхэнэрнүүдэй түрүүшын тракторна бригадын бригадирай хэлэһэн үгые газетэһээ хайшалжа абаад, тэрэнээ бариад, совхозой директор Либединскидэ ошожо, трактористнуудай курсада намайе эльгээхыень гуйгаа бэлэйб. Тэрэ үедэ иимэ курсада орохо гээшэнь тиимэшье бэлэн бэшэ байгаа. Техникэ үшөөл үсөөн, тракторист болохо дуратайшуул олон байһан юм. Ехэнхидээ хүбүүдые шэлэжэ абадаг һэн. Александр Сергеевич Глебовэй зууршалга, мүн Паша Ангелинагай хэлэһэн үгэ намда туһалаа.

Өөрынгөө эдир залуу наһа һананаб, тиигээд бодомжолноб: мэргэжэлээ шэлэхэдээ, энэ түрүүшын алхам хэхын тулада мүнөөнэй залуушуул ямар ехэ арга боломжотойб! Хүдөө нютагуудта жэл бүри техникэ улам ехээр эльгээгдэнэ. Залуушуулһаа ондоо хэн тэрээн дээрэ хүдэлхэб? Тиигээдшье мэргэжэлтэй болохо һуралсалай газар бии байха. Үшөө һургуулида һуража байхадаа, үхибүүд машинануудые шудалха, болбосоролой аттестадтай хамта трактористын үнэмшэлгэ абаха аргатай. (Гэхын дашарамда, минии хүбүүн Саша энэ жэлдэ арбан класс дүүргээ, трактористын, жолоошоной үнэмшэлгэ абаа). Хүдөөгэй техническэ мэргэжэлэй училищинууд олон мэргэжэлтэй механизаторнуудые бэлдэнэ.

Залуушуулда мэргэжэлынь зүбөөр олгуулха гээшэ һургуулиин, түрэлхидэй, бүхы олониитын шухалын шухала хэрэг мүн. Энээн тухай бодомжолходоо, залуу халаандаа иигэжэ хэлэхээ һанаа һэм: ажалша хүнүүд болохоёо бэеэ бэлдэгты! Ажал — бүхы юумэндэ гансахан лэ хэмжүүр болоно. Энээнэй түлөө механизаторай мэргэжэл шудалагты, юуб гэхэдэ, мүнөө техникэ мэдэнгүй ябахын аргагүй. «Хүдөөдэ ажаһуубал — техникэ шудала» — гэһэн уряа орон доторнай дэмы хэгдээгүй байха.

Зүб даа, ажал — ажабайдалаймнай гол шухала хэрэг мүн болоно. Зургаа һарын курса дүүргээд, би анха түрүүшынхеэ тракторта һуугаа бэлэйб. Тэрэ үеын машинанууд мүнөөнэйхидэ адли һайн байгаагүй. Дутуу дунда зүйл олон һэн. Кабина соонь ороод, хүйтэн янгяа һууридань һууха, трактор хүршэгэнэхэ, бүхы юумэнь дорьбохо. Намайшье аалихаар аад, ехэ аягүйгөөр һэжэрээхэ. Тиибэшье жолоодогдоо һэн даа. Би газар хахалхаб. Би трактористка болооб!

Тиибэшье нормоёо гурбадахи үдэртөө дүүргээ һэм. Дадаагүй дээрэһээ шэхэмни ханхинаха. Тиигээд табадахи үдэртөө нормоёо үлүүлэн дүүргээ бэлэйб.

Шиидхэхы минутын ерэхэдэ хажуудамни коммунистнууд байгша һэн. Иимэ ушар эдир наһанһаамни хойшо үзэгдэдэг бэлэй. Би өөрөө эдэ хүнүүд тээшэ — юрын анхаралтай һайн, ажал хэрэгээ шуналтайгаар дурлаһан хүнүүд тээшэ тэгүүлдэг һэм. МТС-тэ хүдэлжэ байхадаа, 1942 оной январьда партида абаха тухай мэдүүлгэ бэшэһэн байгааб. Би кандидадаар абтаад, жэл үнгэрһэн хойно ленинскэ партиин гэшүүн болооб.

Дайнай хатуу шэрүүн жэлнүүдтэ оньһожоруулгын хоёр жэлэй һургуули дүүргээд, эхэнэрнүүдэй тракторна бригада толгойлооб. Тиигээд лэ Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлээ һэмди. ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг дайнай һүүлээршье бидэндэ үлөө һэн. 1947 ондо энэ тугые манай бригадада хэтэ мүнхэдэнь үлөөхэ тухай шиидхэбэри абтаһан байгаа. Мүнөө тэрэ туг Москвада, СССР-эй революциин Түбэй музейдэ хадагалагдана.

Харин нэгэ жэл урда тээнь мөөртэ тракторнуудые ашаглаха ябадал үндэһөөрнь һайжаруулан хубилгаһанайм түлөө намда Гүрэнэй шангай лауреадай нэрэ зэргэ олгогдоо бэлэй. Нютагаархидни намда ехэ этигэл найдабари үзүүлжэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгаа һэн. Тиигэжэ арбан хоёр жэлэй турша соо депутадай уялга дүүргэһэн хүм.

Тэрэ гэһээр олон он жэлнүүд үнгэрөө. Мүнөө манай Рязаниин хүдөө тосхонууд тад ондоо байдалтай болонхой, таряашан мүн лэ ондоо болоо, эдир залуу наһанһаа оролдосотойгоор элдүүрилһэн, мүнөөшье элдүүрилжэ байһан газарнай баян үрэжэлтэй болоо.

Техникэ абаад үзэебди. Тиихэ үедэ бидэнэй хүдэлдэг байһан 15 мориной хүсэтэй машинанудай хүсэндэ оруулан тоолоболнай, манай Рыбновско районой тракторнуудай тоо арба дахин олошорһон болоно. Элдэб хэрэглэмжын комбайнууд энээнһээшье олон болонхой. Малай фермэнүүд бүри хүсэдөөр оньһожоруулагдана. Машинанууд өөһэдынгөө шэнжэ шанараар ондоо болоо — манай эндэ К-700 түхэлэй хүсэтэ тракторнууд, «Нива», «Колос» гэжэ комбайнууд хүдэлнэ.

Мүнөө үеын таряашанай культурно-техническэ хэмжээн жэшээлэшэгүйгөөр дээшэлээ. Мүнөө механизаторнууд — хүдөөдэхи шиид хэхы хүсэн мүн. Колхозуудые, бригадануудые, фермэнүүдые дээдэ һургуулитай хүнүүд хүтэлбэрилнэ. Залуушуул һурана, техникэ шудална.

Мүнөө ургасые абаад хараябди. Урдань бидэ гектарай 8—10 центнер оороһо таряа абагша һэмди. Үнгэрэгшэ жэлдэ манай Рыбновско район гектарай дунда зэргээр 19,6 центнер абаа һэн, харин энэ жэлдэ 22 центнерэй түлөө тэмсэнэбди. Абахал байхабди гэжэ найдамтайгаар хэлэхэдэ болоно!

Манай хара хүрьһэгүй Рязаниин областиин олохон ажахынууд ургасын талаар кубаниинхидые хүсэжэ эхилээ. Нёдондо жэлдэ 40 гаран ажахынууд гектарай 30—35 центнер, бүришье ехэ ургаса хуряагаа һэн. Гүрэн манай областьһоо улам ехэ продукци абана. Һанаад үзэхэдэм, дүшөөд онуудта область элеваторнуудта 13—15 миллион пүүд талха тарлаа тушаадаг һаа, үнгэрэгшэ жэлдэ рязаниинхид орондоо 54 миллион пүүд оороһо таряа үгөө. Иимэрхүү сасуулбари хартаабхааршье, мяхааршье, һүөөршье хэхэдэ болохо. Партиин Центральна Комитедэй хүдөөгэй бүхы зондо дурасхаалта 1965 оной мартын Пленумэй һүүлээр үргэн ехэ алхам хэгдээ.

Минии нютагайхидай ажалые парти, правительство үндэрөөр сэгнээ. Олон механизаторнууд, малшад, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон жиирэй ажалшад Советскэ Союзай орден, медальнуудаар шагнагданхай. Районоймнай амжалтанууд тухай иимэ баримта гэршэлнэ. Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Н. В. Гусев Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Эдэ хубилалтанууд зүрхэ сэдьхэлымнай баясуулна. Тиигэбэшье манай тракторна бригадын хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгэхыемни намайе хододоо гуйдаг юм. Яахабши, хөөрэжэл үгэхэш. Район соогоо, область соогоо, Москвада — Арадай ажахын туйлалтануудые харуулдаг выставкэдэ залуушуулгай ехэ дуратайгаар уулзадагби. Һаяшаг минии ном — хүдөөгэй механизаторай мэргэжэл тухай, манай дайшалхы, бурьялма эдэбхитэй эдир наһан тухай ном хэблэгдээ. Дахинаа хубхагэр олон бэшэгүүдые абааб — ажабайдалаа эхилжэ байһан залуу хүнүүд манай бригадын басагадай хүдэлмэриин эгээл элдэб янзын байдалаар — хайшан гэжэ ажаһуудаг, амардаг тухай, үнгэржэ ерэхэдээ... тэрэ үедэ инаг дуран ямар байгааб гэжэ һонирхонод.

Бэрхэшээлтэй байдалда ажаһуугша, ехээр хүдэлэгшэ һэмди. Хани халуунаар дурладаг байгаабди, зүгөөр халима инаг дураяа фронтовигуудта эльгээдэг бэшэгүүд соогоо мэдүүлдэг байгаабди. Хүшэр хүндэшэг байгаа, теэд бэрхэшээлнүүд тухай юундэшьеб бододоггүй байгаа бэлэйбди. ХТЗ тракторнуудаар ажаллахадаа, орон доторо эгээл ехэ бүтээсэ — сезон соо 1.866 гектар газар элдүүрилээ һэмди.

Мүнөөнэй техникэ ташха өндоо, арга боломжонуудынь сасуулашагүй. Харин хүдэлмэриин эмхидхэл тухай, ажал хэрэгтээ, газартаа хандалга тухай тусхайлан хэлэмээр.

Манай гол арга нөөсэмнай саг байһан гээшэ ха. Тиимэ, тиимэ, үнэхөөрөөл саг! Бидэнэй хэндэмнайшье саг хэзээдэшье хүрэдэггүй байлан. Харин тэрэниие зүбөөр хэрэглэхэ гээшэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын тула эгээл хэрэглэмээр арга боломжо байгаа. «Нэгэшье хүдэлмэриин үдэр, нэгэшье хүдэлмэриин час дэмы хооһоор һалаха ёһогүй» гэжэ Леонид Ильич Брежневэй Москвада һунгалтын урда тээхи һаяын үгэ соогоо хэлэхэдэнь, зүрхэмни хүдэлөө гээд сэхэ руунь хэлэхэ байнаб.

Зүрхэ сэдьхэлдээ басагадаа — залуу, сэбэрхэнүүд, ажалдаа дорюун басагадаа һанаа һэм. Энэ Нюра Анисимова поли дээрэ задалагдаһан мотоорой хажууда байна... Коленчатэ валынь мүлихэ хэрэгтэй болоо, теэд мастерскойдо абаашаха гэхэдээ юугээр абаашахабши.

— Барагтай юм ааб даа, ябагаар абаашахаб, — гээд, Нюра хэлэнэ.

— Ши үбэштэйрөө гүш? Гурбан пүүд ашаа арбан километртэ хайшан гээд абаашахашниб?

— Юун болооб? Би хүсэтэйб, би энэ гэһээр. Тиигээд ябашоол даа!

Аня Облезовагай нүхэрынь фронтдо байгаа. Гэртэнь Нина гэжэ нэрэтэй гурбатайхан басаганиинь үлэнхэй, теэд дайнай жэлнүүдтэ нэгэшье үдэр ажалһаа һамшаагүй һэн. Нэгэтэ полевой вагончик соо оробоб. Һүниин халаанай басагад унтаатай, харин Аня комбинезоноо угаажа байба. Эдеэлхэеэ һуумсаарнь почтальон орожо ерэбэ. Байһал бэшэгүүдэй олон гээшэнь. Бидэндэ солдадууд бүхы фронтнуудһаа бэшэгшэ һэн. Тэдэнэр манай хүдэлмэри тухай газетэнүүдһээ мэдэһэн байгаа бшуу. Гэнтэ дуулахадам Аня һаай һүүй гэшэбэ. Харахадам — нюурынь нюур бэшэ, намда нэгэ саарһа һарбайба. Нүхэрэйнь алуулһан тухай саарһан байба.

— Нинадаа, басагандаа ошохом! — гээд Аня һүхирбэ.

— Ябая, намда мори унаа бии. Ябая, — гэбэб.

Аня хубсалба, гарнуудынь шэшэрнэ, теэд нёлбоһон үзэгдэнэгүй. Новосёлки хүрэтэр бүхы харгыдаа дуугараагүй, нүхэрэйнгөө алуулһан тухай тэрэ саарһаяа барижа һуугаа. Байдбайд гээд лэ тэрэ саарһаяа хаража, һүүлээрнь нюдөө аниха юм. Гэртээ ерэжэ басагандаа аһашоод, бэеынь тэбэрибэ, гансал эндэ бархиршоо һэн.

Үдэшэниинь полевой стандаа бусаа һэмди. Аня өөрынгөө һүниин халаанда хүдэлхэеэ ошоо.

Мүнөө тад ондоо саг гээшэ ааб даа. Амгалан газар дээрэ хүдэлхэ, намдуу аятайгаар амарха аргатайбди. Тэрэ үдэр нюдэнэйнгөө нёлбоһо хүсэд хатаангүй Аня Облезова һүниин халаанда хүдэлхэеэ поли дээрэ гараа һэн гэжэ бүхы хүсэн соогоо хүдэлдэггүй хүнүүдтэ (тиимэ зоной үшөөл бии байһаниинь гэмшэлтэй) һануулха хүсэлэнтэй һэм.

Мүнөөшье тэрэ «Путь к коммунизму» колхозой фермэдэ хүдэлнэ. Нинаяашье хүмүүжүүлээ. Хадамдашье гараа. Шэнэ хүүгэдынь шье бэежээ.

Хүн зоной хуби заяан — арадай хуби заяан гэһэн үгэнүүдые эндэ дахин һанангүй байха аалши. Дайсаниие илаһан манай арадай дунда амгалан сагай ажал хэдэг хэдэн мянгаад баатарнууд урган гараа. Хүдөөгэй алдарта механизаторнууд урган гараа. Тэдэнэр ажалдаа агууехэ баатаршалга харуулжа, шэнэ газар ашаглаа. Тэдэнэр манай хүдөө ажахые улам саашадань хүгжөөхэ бүри шэнэ шэнэ арга нөөсэнүүдые хэрэглэнэ бшуу.

Бидэниие ахижа гараһан нютагайхидайнгаа — дайнай үеын ба дайнай һүүлээрхи түрүүшын жэлнүүдэй механизаторнуудай нэрэ дурдаха хүсэлэнтэй һэм. Алексей Герасимов, оньһожоруулагдамал звеное даагша — бар хүсэ хэрэглэнгүйгөөр арбан жэлдэ хартаабхын үндэр баян ургаса ургуулна. Василий Главин, Социалис Ажалай Герой, — комбайнаар оороһо таряа сохилгоор урда зүгэй болон ашаглагдаһан шэнэ газарай комбайнернуудта дүрөө үгтэнэгүй. Бригадир Владимир Ляпин, Социалис Ажалай Герой — оньһожоруулагдамал фермэдэ хүдэлнэ, үхэр мал шахан таргалуулна, область соогоо эгээл хямда өөрынь үнэ сэнтэй мяха абана. Теэд бултыень дурдажа үрдихэ аалши!

Хэзээ нэгэтэ бидэндэ адляар бүхы түрүүшүүл хүдэлмэриин сагай минута бүхэниие сэгнэдэг гэжэ һанахадаа, омог баяртайб. Хоёр халаанда тракторые таһалгаряагүйгөөр хүдэлгэхэ гээшэ хуули болохо ёһотой гэжэ тоолодог һэмди. Машинануудай сүүдхэдээ буразда дээрэ 20—22 час хүдэлхэ саг гарадаг байгаа. Хаанаб даа нэгэ тээ трактораай бүтээсын оага байбал, би баталан иигэжэ хэлэхэб — тэндэ удаан саг соо минии байна, нэгэ халаанда хүдэлнэ.

Нэгэ халаанда хүдэлхэ гээшэ яашагүй буруу! Машинануудшье миин зогсохо, ажалай иимэ эмхидхэлтэй байхада, хүнүүдшье үндэр бүтээсэ үгэжэ шадахагүй, хүдэлмэреэ эрхим шанартайгаар бүтээхэгүй. Механизаторта нэгэ халаан гээшэ һунаагдаһан хүдэлмэриин үдэр болоһон жэшээтэй юм. Хүн эсэхэ, анхаралгүй, һэргэг бэшэ болошохо. Энэл ушарһаа заримдаа залуу хүн механизаторай мэргэжэлһээ холододог бэшэ гү? Таряалан, фермэ дээрэхи хоёр халаанай хүдэлмэриин түлөөб!

Табан жэлэй туршада Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илахадамнай бидэндэ... мүрысөөн тупалдаг байгаа. 1942 ондо орон доторнай эхэнэрнүүдэй 3.943 тракторна бригада, 145.128 трактористканууд мүрысэгшэ һэн. Московско областиин Анастасия Резцовагай ба Мария Белоусовагай, Омско областиин Аня Кирюшинагай, манай Рязаниин областиин Елена Уразовагай ба Екатерина Коноваловагай бригадануудай трактористканууд болон бусад олон нүхэд трактор бүхэнөөр 1.500 шахуу гектар газар элдүүрилдэг байһан.

Бидэ өөһэдынгөө бригадада мүрысөөнэй дүн үдэр бүри гаргадаг, харин арба хоноод лэ хүдэлмэри тухайгаа тоо, баримтануудые бусад областьнуудтахи хани басагадтаа, саг үргэлжэ бэшэлсэдэг, фронтдохи частьда мэдээсэдэг байгаабди.

Бэе бэедээ туһалха, дүй дүршэлөө дэлгэрүүлхэ гээшэ мүрысөөнэй гол шухала зүйлынь болоно. Иимэ ушар дайралдадаг: хүн һайнаар хүдэлхэ, харин хайшан гээд амжалта түйладаг тухайгаа хэлэхэгүй — нэгэшье үгэ һуража абахань бэрхэтэй байдаг. Хүдэлхэдөө бүхы зондо адляар хүдэлнэб, теэд хөөрэжэ шададаггүйб, тиигээд сагшье байхагүй гэхэ. Тиимэ хүн — мүрысөөндэ хабаадагша бэшэ. Тэрэ хүн имагтал өөр тухайгаа һанаашалан шэбшээд, бүгэдын амжалта тухай бодомжолногүй.

Үрэ дүнгынь гаргажа, бүгэдэндэ соносохо гээшэ мүрысөөе далижуулдаг юм. Хүршэнэрнай ямараар хүдэлнэб гэжэ коллективэй хүн бүхэн мэдэхэ ёһотой. Хүдэлмэриин үедэ бии болоһон бүхы шэнэ, түрүү юумэн мүрысөөнэй талаар хани нүхэдтэ мэдээжэ байха сэргэтэй. Тиимэ болохолоороо, мүрысөөнэй дүн гаргажа, соносожо байгаагүй һаа, амжалта дахин дабтагдахагүй, гээгдэгшэд түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргагдахагүй.

Юһэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн Бүхэсоюзна социалис мүрысөөн ёһотоор лэ бүгэдэ арадай болоод, алдарта үрэ дүнгүүдые үгэнэ гэжэ мэдэрхэдэ омог баяртай байгдана. Таряа хадалга дээрэ элитэ ехэ амжалта түйлаһан Ростовой комбайнернууд Бочкарёв, Новиков, Афоничев ба Киселёв гэгшэдтэ Леонид Ильич Брежневэй эльгээһэн амаршалгые сэдьхэлээ ехээр хүдэлгэн уншаа һэм. 23 часай туршада таһалгаряагүйгөөр хүдэлхэдөө тэдэнэр «Колос» түхэлэй дүрбэн комбайнаар найма мянга гаран центнер оороһо таряа сохёо бшуу.

Зүб, иимэ амжалта үзэгдөөгүй һэн! Мүнөө таряашад шэнэ техническэ үндэһэ һүү... рэ мүрысэнэ гэжэ хэлэмээр гээшэ ха. Манай баатарлиг үе сагай түүхэ домогто энэ мүрысөөндэ түйлагдаһан амжалтануудай алтан үзэгүүдээр бэшэгдэхэ байһандань һэжэглэлтэ байхагүй. Мүнөөшье бэшэгдэжэ захал... Правительственна үндэр шанда хүртэһэн Р... товой механизаторнуудай гаргаһан үүс... орон доторнай эгээл үргэнөөр дэмжэгдэж бш... Манайшье Рязаниин областьдо баһал дэм... дээ. Ажахы бүхэндэ, таряалан бүхэндэ үй... бүтээсын болон хүдэлмэриин эрхим шан... түлөө таряашадай дунда дэлгэрһэн үргэн с... ниитын мүрысөөн — оороһо таряа, мүн хү... ажахын бусад продуктнуудые ехээр аба... болохо тушаа табан жэлэй даалгабаринуу... амжалтатайгаар дүүргэлгын түшэг найдаб... мүн.

Тракторна бригадын бригадираар 1950 ... болотор хүдэлөө һэм. Тэдэнэй һүүлээр наа... Рыбновско МТС-эй директорээр, хо... мынь «Сельхозтехникын» Рыбнов... отделениин эрхилэгшээр томи... байгаа. Мүнөөшье эндээ хүдэлнэб. Иигэ... минии ажалай ажабайдал түбхинэжэ, ду... шахуу жэлдэ нэгэл коллективтэ, зүрхэ са... хэлдэм хайратай энэл таряалан дээрээ хүд... лөөб даа.

Энэ газарые дурладагби. Олон ондоо ... нуудаар хилын сааша ябаа һэм, урда з... амарһаншье байхаб. Тэндэшье һайн, зүг... түрэл хизаарһаам үлүү һайхан нютаг бү... дэлхэй дээрэ үгы гэжэ һанагдадаг лэ. Һа... гүт. Есенинэй иигэжэ бэшэһые:

Шираз хэды гоёшье һаа,
Рязаниин уужам талада хүрэхэгүй.

Сергей Есенин манай районой хүн ба... Тэрэнэй түрэһэн Константиново тосхон... жуудаханамнай оршодог. Манай эндэ су... нютагайхид олон бии байха. Рязаниин га... дээрэ Циолковский, Павлов, Мичурин түр... Энэ газар Советскэ Союзай 270 Геройнуу... далижуулан хүмүүжүүлээ.

«РСФСР-эй Хара хүрьһэгүй нютагуу... хүдөө ажахые улам саашадань хүгжөөхэ ... жээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР... Министрнүүдэй Соведэй тогтоол Рязаниин ... дөө нютагуудта ехэ дэбжэлтэ үүсхээ. Тии... шьегүй яахаб! Манай эндэхи хизаарнуу... хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ... рилго парти, правительство табяа ха юм.

Манай хара хүрьһэгүй газар ... тагуудай хүдөө ажахые хүгжөөлг... гүрэн мүнөө горитой мүнгэ зөөри ... молно. Тэрэниие ухаансараар, эг... ехэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ ... рэгтэй. Үйлэдбэриие ашаг ехэ... тусхай мэргэжэлтэй болгохо асуудал... партийна, советскэ ажахын органуудай ... анхаралда байна. Хүдөө ажахые оньһо... руулһанай, тэндэ хими хэрэглэһэнэй, газа... мелиорацилһанай ашаар продукци улам е... абаха гээшэ гол шухалань болоно. Ти... зуураа, минии һанамжын ёһоор, капитал... һомололгын мүнгэ зөөри хэрэглэхэдээ т... ниие зүбөөр хубаарилха шухала байна. ... ри хэрэгсэлнүүд болон техникые хүгж... ябадал хүдөө нютагай социальна асуудал... дые шиидхэлгэтэй ухаансараар таарууламаар... ха ёһотой.

Гансахан манай Рыбновско районд... бэреэ хүгжөөлгын хэмжээнэйшье, со... ажаһуудалай шэнэ хубилалтануудай хэм... нэйшье талаар бэе бэеһээ илгардаг хоёр ... бии. Урда захынь зонодо харгынь муу, ... гуулинууд, больницанууд, һайн гэр байраа... үсөөн, тиимэһээ эндэхи зон нютагһаа гар... ябашадаг. Хойто зүгэйнь зонодо ажалай... лон ажаһуудалай эрхэ байдал, хангалгын а... далнууд һураггүй даамайгаар шиидхэг... хэй. Хара хүрьһэгүй хизаарай үйлэдбэрил... хүсэнүүдые хүгжөөхэ асуудал үргэлжэ ... рэнь хаража үзэхэдөө, энээниие хара... абангүй байхын аргагүй ааб даа.

Намда, «Сельхозтехникын» хүдэлмэри... шэдэ, үйлэдбэриие оньһожоруулгын асуу... нууд ойро дүтэ байдаг. Даб дээрээ эгээл ... хэшээлтэй хэрэгынь — мал ажалай фер... нүүдые оньһожоруулга болоно. Эндэ юун ... дэнэб? Үргэлжэдөө олон ажал бүтээхэ ту... рэлгэ дуталдана. Фермэ дээрэ һү һаа... оньһожоруулхабди, тиигээд тэжээл бао... сөөр хубаагдан үгтэхэ, наг шэбхэ сэбэр... — гараар хэгдэхэ. Мэргэжэл шадабари... кадрнууд дуталдана.

Бидэ хүдөөдэ электрын элшэ хүсэ ү... багаар хэрэглэнэбди. Би эндэ үйлэдбэрии... рэглэмжэ тухай хэлэнэб. Совет засаг ... бүхы ороноо электрижүүлхэдэ коммуни... гуулагдаха гэжэ Владимир Ильич Ленин ... лээ һэм шуу. Тиихэ зуураа, хэнэйшье ... һээр, тэрэ хадаа газар таряаланшье хар... абаһан байгаа. Ленинэй захяа-заабари ... гэгдэжэ байна. Манай орон дотор элек... жүүлгын зорилгонууд түүхэдэ үзэгдөөгүй... дан түргэнөөр шиидхэгдэнэ. Волго, Е... Обь дээрэхи барилганууд тухайшье эндэ ... дангүй байхада болоно.

Мүнөө район доторхи бүхы хүдөө ... нууд, дэрээбэнгүүд гүрэнэй электрос... хамжуулагданхай. Харин үйлэдбэриин ... лэмжэдэ электрын элшэ хүсэ багаар хэ... лэнэбди. Яахадааб? Баһал электро-түхеэр... дуталдана, электрын элшэ хүсөөр ха... бата найдамтай бэшэ байха юм. Манай ... электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг утаһые, ... жа» гэжэ подстанциие үни хада һэльбэ... нэлээд. Кузьминскда шэнэ подстанци ... хаар болонхой. Гэхэтэй хамта, электрифи... торнууд манай ээлжээе хойшолуулһаар ... шолүулна.

Би эндэ гомдол бариһан, гэншэһэн гэмш... хэбэртэй болоноб. Теэд хараад үзыт даа, ... нөө манай анхарха, һанаагаа зобохо юум... най ямар гээшэб — эдэмнай омог баяр... рүүлнэ, далижуулна бшуу. Тиигэбэшье ... бүгэдэ тухай һая болотор — гушаад он... дүшөөд, тииһээ тиитэрээ табяад онуудта... домжолдог байгаа гүбди? Ажабайдалнай ... шаа дабшана. Урганабди, барилга хэ... баян дэлгэр болонобди. Харин ерээдүй... бүри атаархама, дура буляамал. Зохёон... гуулһанайнгаа, ажалайнгаа үрэ дүн... харахадаа, ажал хэһэнэйнгээ зол жаргал... дэрхэдээ, үшөө ямараар хүдэлхэ дуран ... нэ гээшэб!

Хара хүрьһэгүй газар нютагуудта ... ажахые хүгжөөхэ тушаа парти, правите... вын абаһан хэмжээнүүдые манай энд... илангаяа залуушуул халуунаар угтан ... байна. Эдэ газар нютагуудта мелиора... ба хүдөөгэй барилгые комсомолой Бүх... габшагай барилга гэжэ комсомолой Цен... на Комитедэй соносхохо гэһэн шиидх... абаһаниинь мэдээжэ ааб аа. Хара хүрь... газар нютагуудай наһанхы үргэн талан... залуу хүсэн хэрэгтэй бшуу!

Үнэр баян энэ газар дээрэ хүдэлхэеэ ... шуул манай иишэ ерэжэ ябана. Эндэ ер... гээ урда тээ бэрхэшээлнүүд тухай урид... мэдэжэ абадаг хүнүүдшье бии. Тэд... юун гэжэ хэлэлтэйб? Бэрхэшээлнүүд д... дахал байха. Теэд залуушуул тэдээнһээ ... юм аал? Ажал хэнгүйгөөр ажабайдалаа ... нүүлхэ гэжэ һанаһан хүн — хэр түбх... хэ хаб даа.

Манай орон дотор ажал хэдэг хүн — ... гөө зол жаргалай дархан юм. Тэрэ хүн ... хэдэгээрээ агууехэ, ажал хэһээрээ алд... лотой! Энээн лэ тухай би залуушуулда ... лэхээ һанаһан байгааб.

И. ФИЛИППОВЭЙ ...

Рыбновско район,
Рязаниин область.

(«Сельская жизнь» газетэһээ абта...)

1973 ондо үнгэрһэн нютагай Соведүүдэй һунгалтын урда тээ ажалшадай олон суглаанууд болоһо үнгэрөө һэн. Тэрэ суглаанууд дээрэ районой Соведэй депутадта кандидадууд һунгагшадтаяа уулзаһан, райсоведэй гүйсэдком, тэрэнэй таһагууд, депутадууд тоосопон юм. Суглаанууд дээрэ үгэ хэлэһэн һунгагшад депутадта кандидадуудта, районой Соведтэ, тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедтэ олон захяа, даабаринуудые үгөө юм.

Һунгагшадай үгэһэн захяанууд шэнээр һунгагдаһан районой Соведэй хоёрдохи сесси дээрэ харагдаа һэн. Бү-тротуар саг болзортоо бүтээгдээ һэн.

Дивизионная тосхоной депутадуудай бүлэг, һунгагшадайнгаа захяа дүүргэн, тэндэхи организаци, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй урда хүүгэдэй саад бариха гэһэн асуудал табяад, тэрэнээ бэелүүлхын тула ехэхэн ябадал, оролдолго хээ юм. Тиин тэрэ асуудалынь бүтээгдэхээр шиидхэгдээ һэн. Мүнөө мүнгэ зөөри олдогдоод, дүрбэн квартиратай томо гэр хүүгэдэй

Соведүүдэй худэлмэри

ҺУНГАГШАДАЙ ЗАХЯА ДҮҮРГЭХЭ

хы захяа, дурадхалнууд сесси дээрэ харагдахынгаа урда тээ һайса шэнжэлэгдэжэ үзэгдөөд, 32 томо асуудал болгогдожо, бэелүүлэгдэхээр баталан абтаа юм.

Районой Соведэй сессиин баталан абаһан «Һунгагшадай захяа болон дурадхалнуудые бэелүүлхэ хэмжээ ябуулганууд» гэһэн шиидхэбэри соо ямар захяа хэн, хэзээ, дүүргэхэб гэжэ тодоор бэшэгдэнхэй. Сессиин шиидхэбэри олоор баргагдаад, районой Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй таһагуудта, предприяти, организаци, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, депутадуудта, саг үргэлжын комиссинуудта тараагдажа үгтөө һэн.

Райсоведэй гүйсэдком һунгагшадай захяа бүхэндэ тусхай карточка бии болгоо. Тэрэ карточка дээрэ захяануудай дүүргэгдэхэ талаар юунэй хэгдэжэ байһаниинь ходо тэмдэглэгдэжэ байдаг. Захяа дүүргэхэ талаар харюусалгата нюурай хэлэһээр гү, али бэшэһэн соносхолоор тэрэ карточка дээрэ тэмдэг хэгдэдэг.

Районой Соведэй хоёрдохи сессиин шиидхэбэриин ёһоор, депутадуудай бүлэг, саг үргэлжын комисси, депутат бүхэн һунгагшадай захяа, даабаринуудай ямараар дүүрэжэ байһые ходо шалгажа, бодото хэмжээ абажа байдаг. Тэдэнэр энэ асуудал хүдэлмэриингөө түсэбтэ оруулдаг, предприяти, организаци, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ эрилтэ табидаг, өөһэдынгөө заседани дээрэ хаража үзэдэг, һунгагшадайнгаа урда тоосодог гээшэ.

Жэшээлхэдэ, Вогжаново тосхоной дэргэдэхи депутадуудай бүлэг һунгагшадай захяагай ямараар дүүргэгдэжэ байһые ходо шалгажа, заседани дээрээ хаража байдаг. Һунгалтын урда болоһон суглаан дээрэ һунгагшад Гарнизон гудамжада тротуар бариха гэһэн захяа үгэһэн байгаа.

Энэ захяа ямараар дүүрэжэ байнаб гэжэ тосхоной депутадуудай бүлэг шалгажа үзэбэ. Тиихэдээ энэ захяа муугаар дүүрэжэ байна гэжэ элирүүлээд, райсоведэй гүйсэдкомой коммунальна ажахын таһагые даагша В. Б. Болдоровой тоосоо заседани дээрээ хаража, шухала хэмжээ ябуулгануудые хараалаа һэн. Һүүлээрнь энэ барилгада байгаа дутуу дундануудые дары усадхагдажа, саад болгогдон заһагдажа байна.

Сэлэнгэ мүрэнэй эрьеын баруун тээ ажаһуудаг һунгагшад олон захяа, дурадхалнуудые хэһэн байгаа. Тэрэ захяануудынь районой Соведэй депутадууд тус тустаа хубаажа абаад, ходо шалгажа, партийна, советскэ, ажахын организацинуудай урда асуудал, эрилтэ табижа, бүгэдыень бэелүүлжэ шадаа. Серовой нэрэмжэтэ клубай дэргэдэхи депутадуудай бүлэг модоной техникумэй столовын барилга түргэдхэхэ гэһэн һунгагшадай захяа шалгажа үзөөд, Буряадай барилгын управлениин начальник К. А. Восканянцда асуудал табяа юм. Энэ жэл техникумэй столово баригдажа, ашаглалгада үгтэхэ гэжэ тэрэ депутадуудай бүлэгэй асуудалда харюу үгөө.

Районой Соведэй саг үргэлжын комиссинууд һунгагшадай захяа бэелүүлхын түлөө баһал имэрхүү хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Илангаяа коммунальна ажахын ба городоо болбосон түхэлтэй болгохо талаар саг үргэлжын комисси ехэхэн оролдолго гаргана. Өөһэдынгөө заседани дээрэ тус комисси городой гэр һуудалай начальник Г. В. Власовай элидхэл шагнаад, шухала хэмжээнүүдые хараалһан байха.

Байгша оной майн 14-дэ райсоведэй гүйсэдком гэр һуудалай ба городоо болбосон түхэлтэй болгохо талаар һунгагшадай захяа хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһыень заседани дээрээ хаража үзэбэ. 1973 ондо энэ талаар хараалагдаһан түсэб зорилгонууд гүйсэд дүүргэгдээ гэжэ гүйсэдкомой заседани тэмдэглээ. Энэ жэл түсэбэй ёһоор бүтээгдэхэ 6 захяануудай гурбаниинь дүүрээд байна.

Худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд арад зоной эрилтэ зохид һайнаар хангаха гэһэн һунгагшадай захяа хэр зэргэ дүүргэжэ байнаб гэһэн асуудал энэ жэлэй майн 28-да районой Соведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ баһал харагдаа һэн. Гүйсэдкомой заседанида асуудал бэлдэһэн депутадууд, тэндэ үгэ хэлэһэн хүнүүд худалдаа наймаанай олонхи эмхи зургаанууд һунгагшадай захяа үшөөл һулаар дүүргэнэ гэжэ тэмдэглээ һэн. Худалдаа наймаанай талаар байгаа дутуу дундануудые дары усадхаха хэмжээ ябуулгануудые райсоведэй гүйсэдком абаһан шиидхэбэри соогоо хараалаа юм.

Районой Соведэй гүйсэдкомой, тэрэнэй таһагуудай, саг үргэлжын комиссинуудай, депутадуудай бүлэгэй болон депутадуудай үүсхэл, оролдолгоор һунгагшадай бэшэшье захяанууд дүүргэгдэжэ байнхай. Тэдэнэй зарим нэгые дурдажа болохо.

Смолиной гудамжаар ажаһуудаг һунгагшад шэнэ тротуар барижа үгыт гэһэн захяа үгэһэн байгаа. Тэндэ байһан модон тротуарынь үмхиржэ муудаһан юм. Һунгагшадай тэрэ захяа мүнөө дүүргэгдэнхэй, тэндэ шэнэ тротуар бүтээгдээ.

Шэлэй заводой Рабочий гэжэ гудамжаар ажаһуудаг хүнүүд эдихэ уһаар дуталдадаг байгаа. Тэрэнээ депутадта кандидадтай уулзахадаа хэлээ бэлэй. Шэнээр һунгагдаһан Соведэй гүйсэдкомой, тэндэхи депутадуудай анхарал оролдолгоор мүнөө тэндэ уһа таразха будка баригдаад, ажалшад эдихэ уһаар дуталдахаяа болинхой.

Маршак болон Энгельс гудамжануудаар урдань томонууд хоёр бараагууд байгаа һэн. Тэндэ һууһан хүнүүд, бараагһаамнай гаргажа, һайн байрануудта оруулыт гэжэ хэдэн жэлэй туршада эрилтэ табидаг байгаа. Энэ жэл тэрэ бараагууд үгы хэгдэжэ, хүн зонуудынь һайн байрануудта оруулагдаа.

Промышленна предприяти, организаци, эмхи зургаануудые һайнаар хүтэлбэрилхэ, соёл культура, хүнүүдэй элүүр энхэ, һуудал байдал бүри һайжаруулха талаар шухала хэмжээнүүдые абаха гэһэн эрилтэ табиһан байгаа.

Энэ захяа болон эрилтэнүүдые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө ехэхэн оролдолго хэгдэнэ. Тиимэһээ районоймнай олонхи предприяти, организацинууд түсэб уялгануудаа һара, квартал бүхэндэ амжалтатайгаар дүүргэнэ. Соёл культура хүгжөөхэ, хүн зоной һуудал байдал, худалдаа наймаа һайжаруулха хэрэгтэ баһал ехэхэн анхарал хандуулагдана.

Гэхэтэй хамта һунгагшадай захяа дүүргэхэ хэрэгтэ үшөөл горитойхон дутагдалнууд бии. Городой захаар ажаһуудаг хүн зониие эдихэ уһаар, транспортаар хангаха асуудал удаанаар шиидхэгдэнэ. Городоо арюун сэбэр байлгаха, болбосон түхэлтэй болгохо, ниитын ёһо гурим сахиха талаар шанга тэмсэл хэгдэнэгүй. Хүн зониие худалдаа наймаагаар, ажаһуудалайнь эрилтэ хангаха талаар гомдол үшөөл ороһоор.

Ойрын жэлнүүдтэ бэелүүлэгдэхэ һунгагшадай үшөө ямар захяанууд удааржа байнаб гэбэл: Сэлэнгэ мүрэнэй эрье бэхэлхэ, ажалшадай ажаһуудаг газарта хүүгэдэй спортивна талмайнуудые түхеэрхэ, дүрбэдэхи һургуули заһаха, Вогжаново тосхондо кинотеатр бариха, Борсоевой гудамжада парикмахерска нээхэ гэхэ мэтэ болоно.

Һунгагшадай захяа дүүргэхэ хэрэгтэ байгаа дутуу дундануудые дары усадхан, бүхы захяануудыень саг болзортонь дүүргэхын түлөө районой Совет, тэрэнэй гүйсэдком, таһагууд, депутадууд болон эдэбхитэд бүхы хүсэ шадалаа зорюулжа байнад.

А. ЧЕБУНИН,
Улаан-Үдын Советскэ райсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Багшанарай августын зүблөөнүүд

БАРГАЖАН

Үсэгэлдэр Баргажанай аймагай түб һууринда багшанарай зүблөөн эхилбэ. Аймагай һургуулинуудһаа олонхи багшанар суглараа.

«Бүгэдэ ниитын дунда һуралсалда оролгые түгэсхэхэ талаар саашанхи хэмжээ ябуулганууд тухай» гэһэн нэгэдэхи асуудалаар аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй гэгээрэлэй таһагые даагша **А. Х. Филиппов** элидхэл хэбэ. Аймагай һургуулинууд юрэнхы дээрээ һуралсалай шэнэ жэлдэ һайнаар бэлдэһэн байна. Баргажанай, Баргажанай адагай, Юбилейнэ дунда һургуулинууд (директорнүүдынь —В. М. Бодров, К. М. Шелковников, Г. Г. Ефимов гэгшэд) илангаяа илгарнад. Тиихэдэ 53 шэнэ багшанар ерээ. Бүхы предмедээр заaха багшанараар даб дээрээ хангагдаба хэбэртэйбди.

«ВЛКСМ-эй XVII съездын шиидхэбэриин ёһоор аймагай һургуулинуудта хүмүүжүүлгын хүдэлмэри шангадхаха тухай» гэһэн асуудалаар ВЛКСМ-эй райкомой 1-дэхи секретарь **Н. И. Патриков** элидхэл хээ.

Элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан багшанар һуралсал-хүмүүжүүлгын болон эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулха тухай оншотой һайн ажаглалтануудые хэлээ.

Г. САВЕЛЬЕВА,
аймОНО-гой инспектор.

ХЭЖЭНГЭ

Аймагай түб һууринда хоёр үдэрэй туршада үргэлжэлхөөр хараалагдаһан зүблөөндөө багшанар суглараа. Үсэгэлдэр бүхы багшанар предмет предмедээр хубааржа, методическа асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ. Тиихэдэ эхин классай багшанар, һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд мүн тусхай асуудалнуудые хаража үзэһэн байна.

Мүнөөдэр зүблөөн хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ. «Бүгэдэ ниитын дунда һуралсалда оролгые түгэсхэхэ талаар саашанхи хэмжээ ябуулганууд тухай» гэһэн асуудалаар КПСС-эй райкомой бюрогой гэшүүн, аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ **Д. Б. Рыбдылов** элидхэл хэбэ. Харин «ВЛКСМ-эй XVII съездын шиидхэбэриин ёһоор аймагай һургуулинуудта хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие улам һайжаруулха тухай» гэһэн асуудалаар ВЛКСМ-эй райкомой 1-дэхи секретарь **Б. Д. Чимитов** элидхэл хэхэ юм.

С. ШОЙНЖУРОВА,
аймОНО-гой инспектор.

ШЭНЭ ГУРИМААР...

Хүн зоной эрилтэнүүдые хүсэдөөр, культурнаар хангажа, худалдаа наймаанай мүнөө үеын шэнэ арга боломжонуудай хүдөө нютагуудаар үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоһониинь элитэ. Мүнөө үедэ хүдөө нютагуудта худалдаа наймаан бүри үргэнөөр дэлгэржэ, алишье талаараа городойхиһоо дутуугүй болонхой.

Манай Ахын аймагай түб Орлик тосхоной магазинууд шэнэ гуримаар ажаллажа эхилэнхэй. Ганса энэ тосхондо хэдэн магазинууд хүдэлнэ. Эндэхи «Юбилейный» ба эд хэрэгсэлэй магазинууд худалдан абагшадай хэрэгтэй юумэеэ өөһэдөө шэлэн абаха гуримаар хүдэлдэг болонхой.

«Юбилейный» магазинда эгэшэ дүү Сүрэн, Люба Гунгаеватан наймаалагшадаар үнинэй ажаллана. Эдэнэр һайн абари зангаараа, оролдосоороо, зөөлэн зохид үгөөрөө хүн зоной, худалдан абагшадай магтаалда хүртэдэг. Хараалагдаһан түсэбүүдээ эгэшэ дүүнэр һара, квартал бүхэндэ дүүргэжэ байдаг юм.

— Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй элбэгээр, таһалгаряагүй зөөгдөөд байбал, эд бараанай эрьесын түсэбүүд алдангүй дүүргэгдэдэг байха, — гэжэ Сүрэн Гунгаева хөөрэнэ. — Теэд харгы замай холоһоо боложо, хэрэгтэй юумэ түргэн асаруулхын аргагүйдэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Люба Гунгаева. 2. Сүрэн Гунгаева ажалдаа.

Д. ДУГАРОВАЙ фото.

ТОСХОНУУДАА БОЛБОСОН ТҮХЭЛТЭЙ БОЛГОНО

Һүүлэй жэлнүүдтэ Хурамхаанай аймагай ажалшад һуурин, тосхонуудаа гоё һайхан, болбосон түхэлтэй болгохын түлөө нилээд юумэ хэһэн байна. Мүнөө аймагай олонхи тосхонууд танигдахаар бэшэ болотороо хубилаа.

Аймагай Соведэй гүйсэдком «Аймагайнгаа һуурин, тосхонуудые арюун сэбэр, болбосон түхэлтэй болгохо талаар тусхай һара үнгэргэхэ» гэһэн асуудал жэл бүри заседани дээрээ хаража үзөөд, шухала хэмжээнүүдые хараалдаг. Гүйсэдкомой заседаниин гаргаһан шиидхэбэри дүүргэхын түлөө аймаг дотор ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдадаг.

Байгша ондо аймагта һуурин, тосхонуудые арюун сэбэр, болбосон түхэлтэй болгохо һара баһал үнгэргэгдөө. Энэ үедэ сельскэ, сомоной Соведүүд, элүүрые хамгаалха эмхи зургаанууд яһала юумэ хээ. Хүдөө тосхонуудаар хэдэн мянган набшаһата модонууд һуулгагдаа, палисадингууд баригдаа, скверүүд бии болгогдоо. Һарын туршада аймаг соо оло дахин воскресникүүд хэгдээ, тэндэ аймагай колхоз болон совхозуудай, организаци болон эмхи зургаануудай олохон хүдэлмэрилэгшэд хабаадаа.

Тосхоноо арюун сэбэр, болбосон түхэлтэй болгохо талаар илангаяа Дэрээнэй сомоной Совет ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа гэхэ хэрэгтэй. Дэрээн тосхоной гудамжа, гэр бүхэнэй арюун сэбэрэй түлөө тэмсэхэ конкурс соносхогдонхой. Тэндэхи участково больницын хүдэлмэрилэгшэд газаагаа олон модо таряа, воскресникүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадаа, ажалшадай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри һайнаар ябуулаа. Һара бүхэнэй һүүлшын суббото — тосхоноо арюун сэбэр байлгахын түлөө тэмсэлэй үдэр гэжэ тогтоогдонхой.

Тиихэдэ Алла тосхондо баһал ехэхэн юумэн хэгдэжэ байна. Тэндэхи хорин гэртэ «тосхоной жэшээтэ байра» гэһэн тэмдэг үлгэгдэнхэй. Тосхоной гэр, байра бүхэн сэсэрлиг модон соо умбажа байдаг, үдэшэ орой гудамжаарнь ябахада электрын гал яларжа, һаруул, зохид байдаг.

Тосхоной арюун сэбэр, болбосон түхэлтэй бололгодо тэндэхи участково больницын хүдэлмэрилэгшэдэй габьяа бага бэшэ. Энэ талаар тосхондо хэгдэжэ байгаа бүхы хэмжээ ябуулгануудта тэдэнэр эдэбхитэйгээр хабаададаг, ажалшадай урда, нютагайнгаа радиогоор ходо лекци уншажа, хөөрэлдөө үнгэргэжэ байдаг. Энэ жэлэй таба һарын туршада тэдэнэр ариг сэбэр, болбосон түхэлэй асуудалаар 12 лекци уншаа, 7 хөөрэлдөө радиогоор үнгэргөө, 28 санбюллетень гаргаа, 3 статья аймагай газетэдэ бэшээ. «Тосхондо модо олоор тарихада, тэрэниие болбосон түхэлтэй болгоходо хүнэй элүүр энхэ байдалда ямар туһатайб» гэһэн асуудалаар асуудал ба харюугай тусхай үдэшэ үнгэргөө.

Участково больницын хүдэлмэрилэгшэ бүхэнэй социалис уялга гоё һайханаар шэмэглэгдэнхэй. Тэдэнэр тус тустаа жэлэй туршада воскресникүүдтэ 72 час хүдэлхэ, зургаа-зургаан модо һуулгаха гэжэ социалис уялга соогоо бэшэһэн байгаа. Тэрэ уялгануудаа элүүрые хамгаалха эмхи зургаанай хүдэлмэрилэгшэд амжалтатайгаар дүүргээд байна.

Аймагай, сельскэ, сомоной Соведүүдэй, тэрэнэй гүйсэдкомуудай болон элүүрые хамгаалха эмхи зургаануудай абаһан хэмжээ-ябуулганууда ашаар, һуурин, тосхонууд, фермэ, гүүртэ, отаранууд арюун сэбэр, болбосон түхэлтэй байдалтай боложо байна. Байгша оной түрүүшын хахадта тус аймагай колхоз, совхозуудай абаһан һүн сэбэрэй эталоной 1-дэхи, 2-дохи групнаар гүрэндэ тушаагдаһан ушар дээрэ хэлэгдэһэн хүдэлмэриин аша үрые гэршэлнэ гээшэ.

Һуурин, тосхонуудые гоё һайхан, арюун сэбэр, болбосон түхэлтэй болгохо талаар аймаг дотор ехэхэн юумэ хэгдэбэшье, дутуу дутуу дундануу үшөөл үзэгдэнэ. Илангаяа Хурамхаан тосхоной санитарна байдал хүнүүхэй дура гутаана. Тэндэ мүнөөшье болотор шорой шохой, үлэгдэл хаяха тусхай газар байхагүй. Баргажан мүрэнэй баруун эрье, шэнэ гэр, байрануудтай Коммунальна гудамжа хаядаһанда дарагдашанхай.

Соёлой байшан гээшэмнай хүн зоной сүлөөтэй сагтаа ошожо амарха, сэнгэхэ газар хаям даа. Тиимэһээ тэндэ сэбэр, гоё һайхан байха ёһотой байгаа. Харин мүнөө тэндэ набшаһата нэгэшье модо, нэгэшье бургааһа харахагүйш. Аймагай больницада ерээ һаатнай баһал имэрхүү байха. Эндэ модо, сэсэг таринагүй, ариг сэбэр, сахигданагүй, хашаа харшань һандаранхай. Энэмнай ариг сэбэр сахиха талаар бүгэдэндэ жэшээ харуулжа байха эмхи зургаан хаям.

Хурамхаанай аймагай нютагай Соведүүд хүдөө тосхонуудаа гоё һайхан, болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри эмхидхэхэ талаар нилээд дуй дүршэлтэй болонхой. Соёл культура саашадань хүгжөөхэ талаар республикын аймагуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр аймаг 1972—1973 онуудаар Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет дамжуулгын Улаан тугташье хүртэһэн байха. Туйлаһан амжалтануудаа батадхан, тэдэнэй түрэл нютагаа улам һайхан болгохонь дамжаггүй.

А. АНДАЕВА,
республикын санитарна гэгээрэлэй байшангай методист.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

«30 БОДОТО ХЭРЭГ»

ПРАГА. Жэлэй туршада хүн бүхэнэй 8,5 паар гутал үйлдэг Чехословаки дэлхэйн дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлнэ. Готвальдов хотодохи «Свит» гэжэ гуталай ехэ комбинат республикынгаа дотор һууриие алдангүй эзэлһэн хэрэгтэнь горитой түрэ дүүргэдэг юм. Тэндэ бүтээгдэһэн продукциин гурбанай хоёр хуби шахуунь гадаада гаргагдана. Тэрэнэй ехэнхи хубинь Чехословакиһаа эгээл олоор гутал худалдажа абадаг Советскэ Союзда эльгээгдэдэг. «Свит» конвейернүүдһээ секунда бүхэндэ зургаан паар гутал гарадаг байна. Тэдэнэй гурбаниинь манай орон эльгээгдэхээр хараалагдаһай.

Чехословакиие Совет Армиин сүлөөлһөөр 30 жэлэй ойдо зорюулагдан дэлгэрһэн социалис мүрысөөн «Свитын» цехүүдтэ хэзээ хэзээнэйхиһээ үргэнөөр дэлгэржэ байна. «Социалис ажалай коллективэй» хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэгшэ үйлэдбэриин бригаданууд мүрысөөе толгойлно. Иимэ бригаданууд байгша оной тэнгһээ бүри улам олошороо гэхэ гү, али тэдэнэй тоо 480 болоо.

«Алдарта 30 жэлэй ойн угтуулалдэ зорюулагдаһан, 30 бодото хэрэг» гэһэн шэнэ зүйлэй мүрысөөе «Свитын» ажалшад үүсхээ. Имэрхүү мүрысөөнүүд тус комбинадта урдан бэшэ юм. Жэшээлхэдэ, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй нэгэн М. Видлагай хүтэлбэрилдэг уралан нарийн хүдэлгшадай бригада гутал оёхо эсхэхэ шэнэ арга шадамжалаад, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ.

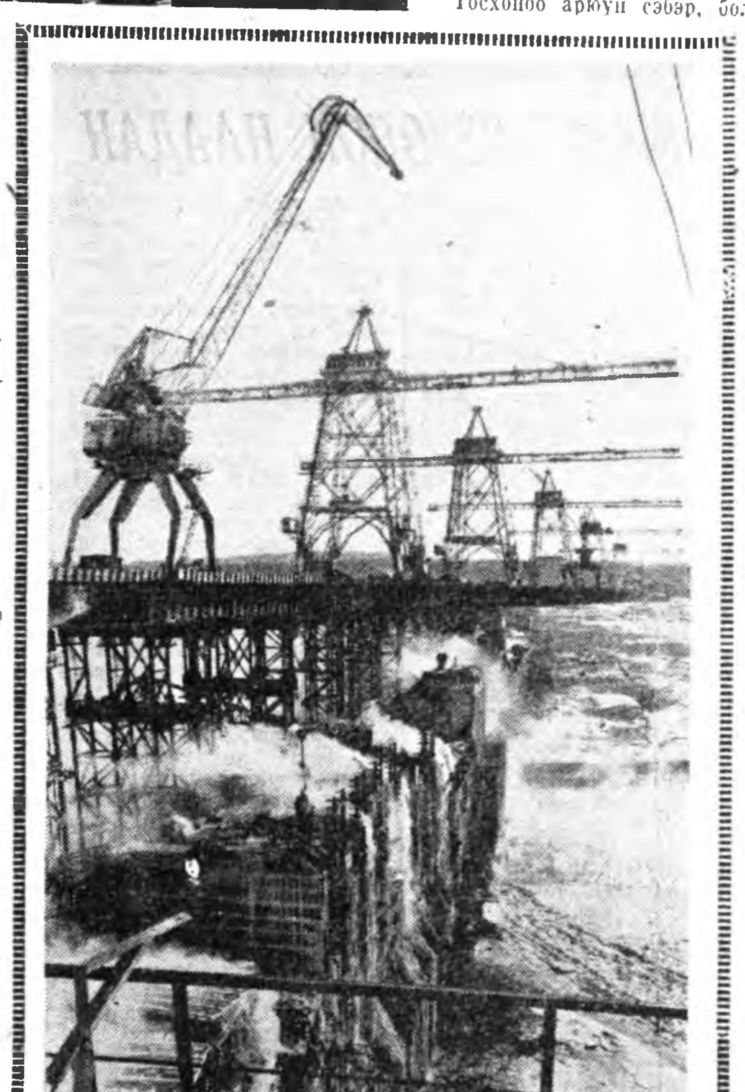
АЖАЛАЙ ВАХТАДА

БЕЛГРАД. Югославиин промышленна нэгэдхэмэл эгээл томо үйлэдбэри болохо «Энергоинвестын» предприятинуудта дүрбэн мянга шахуу коммунистнууд ажаллаг. Эндэ электротехническэ, химическэ элдэб түхеэрэлгэ бүтээгдэдэг, үнгэтэ металлнууд хайлуулагдадаг, руда абтадаг юм. «Энергоинвест» мүн баһа элшэ хүсэнэй үйлэдбэриин проект ба барилга орон дотороошье, хилын саагуураше хэдэг. Энэ нэгэдэл совет олон предприятитай, эрдэм-шэнжэлэлгын институдуудтай харилсаа холбоотой юм. Тиигэһэнэй үндэһөөр, хоёр орон машина болон түхеэрэлгэнүүдээ абалсадаг, зарим предприятинуудай барилгада шухала мүнгэ суглаа һомолодог, научно-техническэ харилсаа бэелүүлдэг.

«Энергоинвестын» мүнөө жэлэй үйлэдбэриин түсэбынь нёдондонойхиһоо һураггүй ехэ. Олон мянган хүнтэй тус коллектив түсэбөө дүүргэхын тула бүхы хүсэеэ эл сүүлхэ ушартай болоно. Эндэхи коммунистнууд ажалай вахтада жагсанхай. Коммунистнуудай союзай партийна эхин эмхиин хүсөөр комбинадтахи ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, түсэбһөө гадуур продукци бүтээн гаргаха, ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ гэхэ мэтэ зорилгонууд хүдэлмэришэн, бригада, халаан, цех бүхэнэй нангин хэрэг болонхой.

Эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэриин үрэ дүн эли бодо харагдаа. Байгша оной түрүүшын таба һарын турша соо «Энергоинвестын» предприятинууд нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө гурбанай нэгэ хубяар ехэ продукци бүтээн гаргаа.

(ТАСС).

Усть-Илимэй ГЭС-эй түрүүшын гурбан агрегадые барилгашад болон хабсаргагшад энэ жэлэй һүүлдэ ашаглалгада оруулхые уялгалһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Усть-Илимэй ГЭС. Ангар мүрэн дээрэхи асари томо барилга мүнөө иимээр харагдана.

ТАСС-ай фотохронико.

СССР—АФРИКА: ХОЁР ТАЛАДА АША ТУҺАТАЙ ХАРИЛСАА ХОЛБООН

Колониализм ба шэнэ түхэлэй колониализмда эсэргүүгээр, национальна бэеэ даанхай байдалай, дэбжэлтын түлөө тэмсэхэдэнь, Африкын залуу гүрэнүүдые Советскэ Союз политическэ, дипломатическа, моральна талаарнь эдэбхитэйгээр дэмжэдэг байна. Тэрэшэлэн СССР-тэй тогтооһон экономическа харилсаа холбоониинь мүнөөнэй үе сагта шухала удха шанартай. Энэнь ажахын гээгдэлһээ гараха, мүнөө үеын олон һалбарита экономико байгуулха, империалис оронуудай монополинуудһаа дулдыдалгаяа һуладхаха хэрэгтэ туһална.

Африкын оронуудтай СССР-эй байгуулһан экономическа холбоон капиталис гүрэнүүдтэй, тэрэнэй тогтооһон холбоонуудһаа тад ондоо юм. Империалис гүрэнүүд «гурбадахи дэлхэйн» оронуудта капиталис ёһо гурим тогтоохо, дэлхэйн капиталис ажахынуудай эд зөөри, байгаалиин баялиг абадаг түбүүд болохо ёһотой гэжэ тоолодог. Энээнтэй жэшэжэл, Советскэ Союз болон бусад социалис оронууд хүгжэлтын замда гараһан, тэрэ тоодо Африкын оронуудтай экономическа ба техническэ харилсаа холбоо байгуулхадаа, экономическа талаараа бэеэ даанхай байлгын үндэһэ һуури болодог индустриальна бааза байгуулха ба бэхижүүлхэ гэжэ оролдоно. Ушар тиимэһээ Африкын бүхы оронуудта Советскэ Союзай эльгээдэг эдлэл хэрэгсэлнүүдэй ехэнхи хубинь машинанууд, оньһон түхеэрэлгэнүүд болоно бшуу. Советскэ Союзай 1960 ондо Африкада эльгээдэг бүхы юумэнэй 30 процентнь машинанууд, оньһон түхеэрэлгэнүүд болодог байгаа һаань 1972 — 1973 онуудта энэнь 50 процентдэ хүрэһэн байна.

Манай ороной Африкын гүрэнүүдтэй байгуулһан гадаадын экономическа холбооной гол ёһо гуримууд худалдаа наймаанай, мүнгэ урьһалалгын правительствануудай хоорондын хэлсээнүүд дотор, мүн экономическа, техническэ харилсаа холбоон тухай хэлсээнүүд дотор заагданхай. Мүнөө Советскэ Союз Африкын 29 оронтой худалдаа наймаанай удаан болзоротой правительствануудай хоорондын хэлсээнүүдые баталанхай. Тэдэ гүрэнүүдтэй экономическа, техническэ харилсаа холбоон тухай хэлсээн мүн лэ баталагдаа. Үндэһэн зондо эсэргүү доромжололгын, хашалта харшалалтын политика бэелүүлдэг ЮАР-ай ба Родезиин правительствануудтай СССР ямаршье харилсаа холбоо тогтоодоггүй юм.

Совет-Африкан худалдаа наймаан улам урагшатайгаар хүгжэжэ байнхай. 1970—1973 онуудта тэрэнэй хэмжээн жэлдээ дунда зэргээр 1 миллиард түхэриг боложо байгаа. 1960 онуудтай сасуулбал, энэ хэмжээниинь 4 дахин нэмээ. Хүгжэнги оронуудай продукцида нэмэлтэ түлбэри болюулха (тамуужанай) гэжэ 1965 ондо СССР түрүүлэн шиидхэһэн юм. Энэнь манай орондо Африкын эд бараа ехээр эльгээхэ хэрэгтэ нүлөөлөө һэн.

Африкын оронуудтай худалдаа наймаа хэхэдээ, СССР өөртөө ехэ олзо доход оруулхые оролдодоггүй. Бодото дээрээ, эдэ оронуудта эльгээгдэдэг эд бараанһаа абтадаг олзонь тэдэнэй национальна продукци худалдан абаха хэрэгтэ зорюулагдадаг байна.

Африкын оронуудай промышленна олон барилганууд совет үндэр бүтээсэтэ техникээр хангагданхай. Египет, Марроко, Эфиопи, Замби, Мали, Алжир болон бусад оронуудтахи ехэ ехэ барилганууд совет оньһон техникээр хангагданхай юм. Национальна өөрын мэргэжэлтэдые бэлдэхэ хэрэгтэнь Африкын залуу гүрэнүүдтэ Советскэ Союз туһална. Нефть, цемент, шэл, химическэ зүйлнүүд, үтэгжүүлгэ, медикамент, бүд, часынууд, фотоаппарат, радиоприёмник, оёдолой машинанууд, электроприборнууд болон бусадшье продукци Африкын оронуудта эльгээгдэнэ.

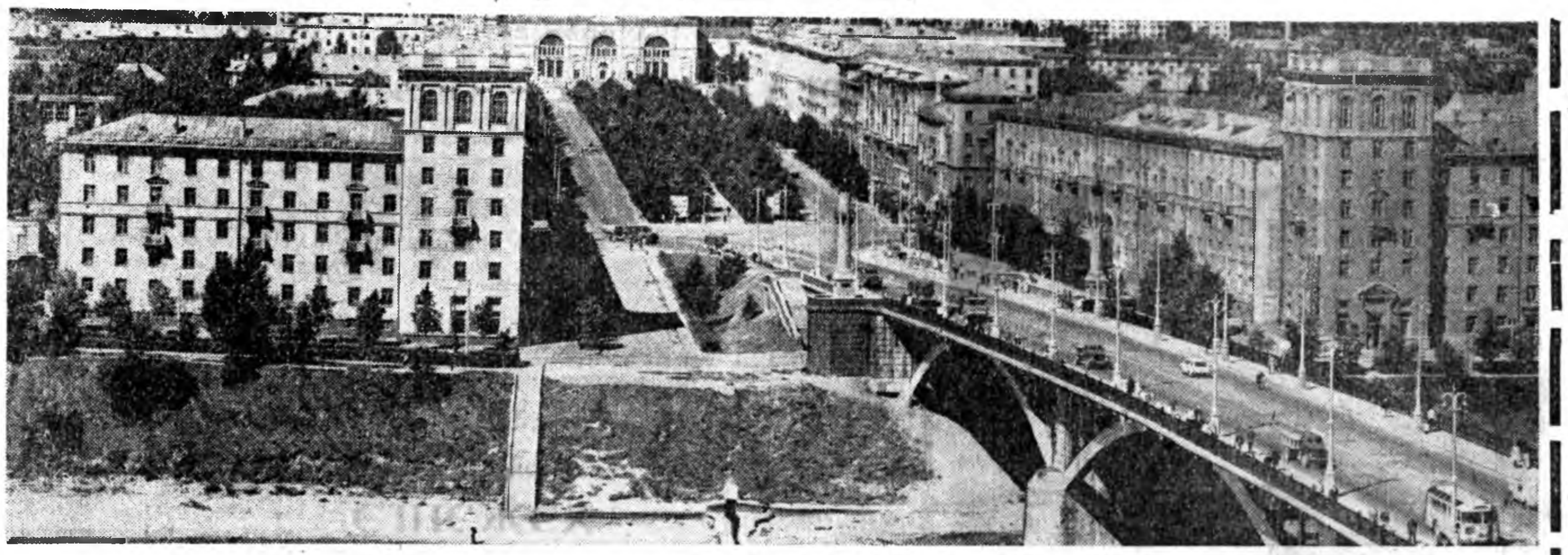
Нефть, боксит, модо, хлопок, апельсин, какао, кофе, арһа, оливкын тоһо, алис жэмэсэй шүүһэ, овощ гэхэ мэтэ юумэ СССР тэндэһээ худалдажа абадаг. Һүүлэй үедэ бүд, гутал, эдеэ хоолой зүйлнүүд, хубсаһа угаадаг хэрэгсэлнүүд болон бусад юумэ Африка худалдадаг болоо.

Египедэй Араб Республика хадаа Африка түби дээрэ СССР-тэй эгээл ехэ экономическа харилсаа холбоо тогтооһон гүрэн юм. 1973 ондо хоёр талаһаа продукци худалдалга 541 миллион түхэригтэ хүртэһэн байна. Советскэ Союз элдэб машина ба оньһон түхеэрэлгэ, шулуун нүүрһэ, нефть ба нефтиин продукт, хара металлнуудай прокат, цинк, алюмини, химическэ продукт, автомашина, саарһа Египедтэ эльгээдэг. Суднанууд, суднануудай түхеэрэлгэ, булад, хлопок—утаһан, арахис, барайгар, хубсаһа, гутал, мебель болон бусад зүйлнүүдые Египедһээ абанабди.

СССР-тэй хэдэг худалдаа наймаанайнгаа хэмжээгээр Алжир Африка түби дээрэ хоёрдохи һуури эзэлнэ. Марокко, Тунис, Ливи, Нигер, Гана, Камерун, Конго, Эфиопи болон бусад оронуудтай экономическа харилсаа холбоон амжалтатайгаар хүгжөөгдэнэ.

СССР, социалис оронууд болон Африкын гүрэнүүдэй хоорондохи экономическа харилсаа холбоон саашадаашье бэхижэхэ, үргэдэхэ байна. Энэнь социалис оронуудай, национальна-сүлөөрэлгын оронуудай империализмда эсэргүү тэмсэлдэ холбооень бэхижүүлхэ юм. Байгаалиин баялигууд ба экономическа хүгжэлтын талаар ООН-ой Генеральна Ассамблейн һаяхан болоһон тусхай сессиин дүнгүүд энэниие элирхэйлэн харуулаа. Хитадай түлөөлэгшэдэй зүгһөө энэ нэгэдэмэл шэглэлые таһалдуулха гэжэ оролдоошье һаань, энэ сесси дээрэ социалис оронууд, Африкын болон хүгжэлтын замда гараһан бусад оронууд нэгэ хараа шэглэл баримталжа, уласхоорондын экономическа харилсаа холбоое һайжаруулан шэнэдхэхэ, колониализмын ба шэнэ худалдаа наймаанда адли тэгшэ бэшэ байдал бии болгохо, доромжолхо ябадалые усадхаха хэрэгэй түлөө тэмсэхээр бэлэн байһанаа харуулба.

В. ПУСТОВАЛОВ,
экономикын эрдэмэй кандидат.
(ТАСС).

ВИТЕБСКЫН 1000 ЖЭЛЭЙ ОЙ

Белоруссин ССР. Витебск хото мянган жэлэйнгээ ойе тэмдэглэжэ байна. Үе саг энэ эртэ урдын городые өөрынхеэрээ тэмдэглээшье һаа, хүгшэрүүлээгүй. Фашис эзэмдэлгын жэлнүүдтэ бүхыдөө шахуу һандаргагдаашье һаа, мүнөө тэрэ шэнэлэгдэн, бүри гоё һайханаар байгуулагдажа, һандаралһаа гараа. Хэзээ нэгэтэ хооһон газар байһан городой захаар байрын гэрнүүдэй кварталнууд урган бодоо. Ингэжэ шэнэ гудамжанууд, талмайнууд, бульварнууд городто бии болоо. Ленинэй үйлсэ Витебскын хүн зоной омогорхолынь юм. Илалтын талмай баһал дутуугүй гоё һайхан.

Городой хүн зоной хахад тухайнь залуушуул. Дүрбэн дээдэ, арбан тусхай дунда һургуулинуудтань 20 мянга тухай хүн һурана.

Республика дотор бүтээгдэдэг станогуудай 40 процентые, ковёрой зүйлнүүдэй 60 процентые, мүн торгон бүдэй 90 процентые Витебскын предприятинууд дээдэ шанартайгаар үйлэдбэрилнэ. Тиихэдэ 75 зүйлэй промышленна эд бараанда гүрэнэй Шанарай тэмдэг олгогдонхой. Предприятиин продукци дэлхэйн 60 гаран оронуудта худалдагдадаг байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Кировэй үйлсэ. Витебскэ промторгын 36-дахи магазинай наймаалагша комсомол басаган Валентина Лещёва ойн баярай дурасхаалай бэлэг — городой түлхюур баряад байна.

ТАСС-ай фотохронико.

СПОРТ

ХУРДАН ШАМБАЙШУУЛ ШАЛГАРБА

Хүнгэн атлетикээр республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн байгша оной августын 23—24-дэ БурАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ болобо.

Республикымнай спортын түрүү бүлгэмүүдэй — «Трудовые резервын», «Спартагай», «Урожайн», «Трудай», «Буревестнигэй», локомотив-вагон заһабарилгын заводой спортын клубай, авиационно заводой «Забайкалец» командын түлөөлэгшэд зунай зургаадахи спартакиадын тоосоогоор үнгэргэгдэһэн энэ мүрысөөндэ хабаадаа.

Хоёр үдэрэй турша соо болоһон шанга тэмсэлдэ Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой хүнгэн атледүүд 17140 очко абажа, нэгэдэхи һуури эзэлбэ. Завод доторхи спортын хүдэлөөнэй эдэбхитэн, механическа цехэй слесарь Валерий Русаковой хүтэлбэрилдэг команда хоёрдохи жэлээ удаа дараалан илаһан байна. Түрүү хүдэлмэришэн энэ талаар ехэ габьяатай юм. «Труд» бүлгэмэй спортсменүүд хоёрдохи (14135 очко), «Трудовые резервын» түлөөлэгшэд гурбадахи һууриda гараа. Эдэнэр «трудайхидһаа» 300-гаад очкогоор гээгдэбэ.

Мүрысөөнэй үедэ олохон хүнгэн атледүүд яһала һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһан байна. Тодорхойлон хэлэхэдэ, эрэшүүлэй дунда утые, үндэрые, гурбан алхасаар, мүн урга тулан харайлгаар, 5000 ба 10000 м е т р т э урилдаагаар, эрэшүүлэй болон эхэнэрнүүдэй дунда 4×100 метрэй эстафетэдэ үнгэргэгдэһэн мүрысөөнүүд сугларагшадай анхарал татаһан, һонирхол үүсхэһэн байха юм.

Утые харайлгада ЛВРЗ-гэй түлөөлэгшэ Олег Ким, Юрий Заиграев, Очир Баторов (хоюулаа «Урожайһаа») гэгшэдэй хоорондо шанга тэмсэл болохоор хүлеэгдээ һэн. Теэд О. Ким бэлэдхэл һайнтай байжа, хүрэһөөрлэ нүгөөдүүлээ холо орхибо. Тэрэ 6 метр 86 сантиметр дүн харуулжа, илалта туйлаа. Нэгэ харайлгадаа Ким аяар 7 м. 12 см. буубашье, ёһо гурим эбдэхэдэнь, энэ дүнгынь тоосоондо абтаагүй. Юрий Заиграев 6 м. 12 см. харуулжа, хоёрдохи һуури эзэлээ. Очир Баторов шангай гурбадахи һуурида гараһан байна.

Урга тулан харайлгаар угаа һонин тэмсэл болобо. Эндэ «Буревестник» бүлгэмэй хүнгэн атлет — Буряадай багшанарай институдай физическэ культура ба спортын факультедэй 3-дахи курсын студент Петр Калиниченко 3,80 метр дүн харуулжа, чемпионой нэрэ солодо хүртөө. Ингэжэ тэрэ тус институдай багша Валерий Бражнигай республикынгаа рекорд дабтаа бшуу.

— Энэ чемпионадта оройдоол нэгэ хүн — П. Калиниченко республикын үнинэй рекорд дабтаба. Тиигэжэ тэрэ саашадаа ехэ хараа түсэбтэй байһанаа харуулаа. Һаяар эхилхэ зоны мүрысөөндэ бэлигтэй бэрхэ залуу спортсмен бүри үндэр үрэ дүн туйлажа, хүнгэн атлетикэдэ дуратайшуулые баярлуулха байха, — гэжэ мүрысөөнэй ахамад судья нүхэр Домнин хөөрэнэ.

10000 ба 5000 метрэй зайда урилдаанай эхилхыень хүн зон һонирхон хүлеэбэд. Энэньшье ойлгосотой һэн. Ушарынь юуб гэбэл, СССР-эй спортын мастернууд Владимир Цыренов («Урожай»), Федор Капустин («Труд») болон республикымнай эрхим бэрхэ бусад стайернууд Г. Гафаров, М. Думнов (хоюулаа «Буревестнигһээ»), Дульянинов («Труд») старт абаха байгаа. 10000 метрэй зайда РСФСР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн Вл. Цыренов бусадһаа булюу байжа, нэгэдэхи шатын жетоноор шагнагдаа. Федор Капустин 30 гаран секундаар гартажа, хоёрдохи һуури эзэлбэ. 5000 метрэй урилдаанда финиш хүрэтэр 400-һаа үлүү метрэй үлэхэдэнь, хүлөө үбдэжэ ябаһан Владимир Цыренов бүхы хүсэ шадалаа, зориг эрмэлзэлээ элсүүлэн зангидажа, илаһан байха юм.

Эхэнэрнүүдэй дунда табан зүйлөөр үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ «Ажалай резервнүүдэй» хүнгэн атлет Галина Посохова 3581 очко абажа, нэгэдэхи һуури эзэлбэ.

Арбан зүйлэй мүрысөөе «спортын хатанай» эгээл дээжэ гээшэ гэжэ дэмы хэлсэдэггүй байха. Али бүхы талаараа хүгжэл ехэтэй хүнүүд энэ зүйлөөр мүрысэдэг. Тиин нааданай эхинһээ хойшо «Труд» бүлгэмэй спортсмен — Буряадай барилгын управлениин физическэ культура ба спортын инструктор Андрей Чебунин амжалтатайгаар мүрысэжэ, урагшаа гараба. Тэрэ 6554 очко абажа, 1974 оной Буряадай АССР-эй чемпион гэһэн хүндэтэ нэрэ солодо хүртөө. ЛВРЗ-гэй түлөөлэгшэ Владимир Кизимов — хоёрдохи (5637 очко), «Спартагай» хүнгэн атлет Геннадий Горшков гурбадахи һуури эзэлһэн байна.

— Хүнгэн атлетикээр зоны мүрысөөн сентябриин 4-һөө 9 хүрэтэр Южно-Сахалинск хотодо үнгэргэгдэхэнь. Манай эрхим бэрхэ спортсменүүдтээ үлөөшэ саг соогоо улам эршэмтэйгээр бэлэдхэл, һорилго хэжэ, энэ ехэ нааданда амжалта, илалта туйлахыень хүсэнэбди.— гэжэ мүрысөөнэй ахамад секретарь Борис Васильевич Мироманов мүрысөөнэй түгэсхэлдэ илажа гарагшадта дипломууд, жетонууд ба үнэтэ бэлэгүүдые барюулхадаа хэлэбэ.

* * *

Хүнгэн атлетикээр Буряадай АССР-эй чемпионат эмхитэй һайнаар үнгэрөө. Гэбэшье зарим бүлгэмүүд «спортын хатанда» анхаралаа багаар хандуулна гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй. Ушарынь юуб гэбэл, эдэ команданууд хүсэд бүридхэгдөөгүй байгаа. Тиихэдэ зарим хүнгэн атледүүд бэлэдхэл, һорилго муутай байһанһаа ахир тулюур дүнгүүдые харуулһан байха юм.

Б-М. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.

Хилын саанаһаа

· телефон · телеграф · радио

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ?

Гайхамшагта һайндэр — гитлеровскэ булимтарагшадһаа Парижай сүлөөлэгдэһөөр 30 жэлэй ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорныи, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай Францин Республикын Президент Валери Жискар д'Эстэндэ, Францин Республикын Премьер-Министр Жак Ширагта эльгээһэн амаршалгын текстые Францин «Юманите» ба Парижай бусад газетэнүүд тунхаглаба. Уласхоорондын харилсаанда СССР-эй ба Францин хоорондохи холбоо барисаан улам амжалтатайгаар хүгжэн, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэнэ гээд этигэн найдажа байһанаа амаршалга дотор мэдүүлһэн ушартань хэблэл анхаралаа ехээр хандуулна.

Кипртэхи байдал тухай Совет правительствын мэдүүлгые газетэнүүд үргэнөөр шэнжэлжэ үргэлжэлһөөр. Кипрэй, Грециин, Турциин ба Аюулгүйн Соведэй гэшүүн бүхы гүрэнүүдэй, мүн сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ ородоггүй бусад гүрэнүүдэй хабаадалгатайгаар Кипрэй асуудалаар уласхоорондын конференци ООН-до зарлаха тухай энэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэһэн дурадхалда газетэнүүд гол анхаралаа хандуулна.

НАТО-гай үсөөхэн гүрэнүүдэй хоорондо хөөрэлдөөнүүдые хэжэ, Кипрэй асуудал шиидхэн, Кипртэ конституционно ёһо гурим хубилгахые НАТО-гай зохилогшод оролдобошье урагшагүйдөө гэжэ Братиславын «Правда» газетэ бэшэнэ. Дундада далайн зүүн захадахи шахардуу байдалые заһаруулхын тула Советскэ Союз бүтэмжэтэй һайн арга дурадхана гээд газетэ тэмдэглэнэ.

Израилиин дээрмэшэ сэрэгүүдэй хорото муухай ябуулганууд тухай статья Болгариин «Работническо дело» газетэ тунхаглаба. Армиин албанда нэмэлтэ хүсэнүүдые татаха тухай Тель-Авивта соносхогдоһон һуралсалнууд Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые улам шахардуу шанга болгоно.

Бүхы дэлхэй дээрэ үргэнөөр һайшаагдажа байһан уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха, ондо ондоо социальна байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан гуримаар зэргэ оршохо гол ёһые бодото дээрэнь бэелүүлхэ политикада зүрюу харша ябуулгануудые Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд хэжэ байна гээд Польшын «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ.

Капиталис оронуудай экономикын һандаран доройтожо байһан тухай материалнуудые баруун оронуудай хэблэл үргэнөөр толилно. Капиталис оронуудта эдеэ хоолой зүйлнүүдэй, элшэ хүсэнэй дутаһан дээрэһээ, юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрһэнһөө, мүнгэнэй үнын унаһанһаа уламжалан, хүдэлмэригүйдэлгэ улам үргэдэһэн байна.

(ТАСС).

БУЭНОС-АЙРЕС

СОВЕТ-АРГЕНТИНЫН ХЭЛСЭЭН

ТАСС

Советскэ Союзай ба Аргентинын хоорондо далайгаар ашаа зөөхэ тухай хэлсээндэ гар табигдаа. Энэнь хоёр ороной хоорондохи худалдаа наймаанай, экономическа харилсаае хүгжөөлгэдэ һайнаар нүлөөлхэ байна. Совет талаһаа — СССР-эй далайн флодой министр Т. Б. Гуженко, Аргентинын талаһаа — гадаадын хэрэгүүдэй ба шажан мүргэлэй министр Альберто Хуан Виньес, экономикын министр Хосе Хельбард хэлсээндэ гар табяа.

Далайгаар ашаа зөөхэ тухай совет-аргентинын хэлсээ баталалга хоёр ороной харилсаа холбоогоо үргэдхэхые, али алиндань ашатай туһатай холбоо барисаагаа бэхижүүлхые хүсэжэ байһыень элирхэйлэн гэршэлнэ гээд Альберто Хуан Виньес мэдүүлээ.

ХЕЛЬСИНКИ

У. К. Кекконенэй хөөрөөн

ТАСС

Финляндиин президент У. К. Кекконен «Ууси суоми» газетын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, Финляндиин ба Советскэ Союзай хоорондохи харилсаанай амжалтатайгаар хүгжэжэ байһан тухай тэмдэглээ. Дэлхэй дээрэхи шахардуу байдалые саашадань һуларуулга Финляндиин, Советскэ Союзай хоорондохи хани харилсаае улам һайжаруулха байна гээд президент хэлэбэ.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной ниитэевропын зүблөөн тухай хэлэхэдээ, һүүлэй үедэ энэ зүблөөн дээрэ ехэ амжалта туйлагдаһан байна гэжэ президент мэдүүлээ.

ХАНОЙ

Хэлсээ эбдэгшэдтэ сохилто хэгдэнэ

ТАСС

Сүлөөлэлгэ гэдэг хэблэлэй агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, сайгон сэрэгүүд Миньлонг гэжэ районой түбые булимтаран эзэлээд, эндэхи амгалан хүн зонине хайра гамгүйгөөр, зэрлиг бүдүүлигээр хэһээнэ. Хэдэн мянгаад таряашадые һууринжаһан нютагһаань үлдэн намнаһан байгаа.

Миньлонг шадархи бэхилэлгэнүүдһээ сайгон сэрэгүүд ехэ буугаар Бато хотые буудаба. Вьетнамай асуудалаар Парижай хэлсээе эбдэжэ, сайгон зэбсэгтэ отрядууд сүлөөлэгдэһэн зонодо дободлоһон байгаа.

Хархис этэгээдүүдэй зэрлиг муухай ябуулгануудые зайсуулхын тула Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд районно түбтэ добтолжо, сайгон сэрэгүүдые эндэһээ үлдэн намнаба.

БРАТИСЛАВА

ХАНИНАРАЙ УРЯАЛААР

ТАСС

Дайнай ветерануудай совет комитедэй түрүүлэгшэ, армиин генерал П. И. Батов түрүүтэй дайнай совет ветерануудай ба Словакиин национальна восстанида хабаадагшадай делегаци фашизмда эсэргүүсэн тэмсэгшэдэй Словакиин холбооной ЦК-гай уряалаар августын 26-да эндэ ерэбэ.

Словакиин национальна восстаниин 30 жэлэй ойе Банска-Бистрица хотодо һайндэрлэлгэдэ делегаци хабаадаха байна.

НИКОЗИ

К. Вальдхайм Кипртэ ерэбэ

ТАСС

Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин Генеральна секретарь К. Вальдхайм Кипрэй президентын уялгые дүүргэгшэ Г. Клиридистэй августын 26-да эндэ уулзаба. Арал дээрэхи байдал, тодорхойлон хэлэхэдэ, зугадан тэрьедэгшэдэй байдал һайжаруулха асуудал уулзалгын үедэ зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Удаа тээнь К. Вальдхайм Кипрэй вице-президент, арал дээрэхи Турциин бүлгэмэй толгойлогшо Р. Денкташтай уулзажа хөөрэлдэбэ.

Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдэй зогсоогдоһонһоо хойшо Кипртэхи хоёр бүлгэмэй хүтэлбэрилэгшэдэй түрүүшын уулзалгада К. Вальдхайм байлсаа. Энэ уулзалга Кипртэхи ООН-ой Канадын хүсэнүүдэй штаб-байшан соо үнгэргэгдэһэн байна. Долоон хоног бүхэндэ иимэ уулзалгануудые үнгэргэхэ тухай Г. Клиридис, Р. Денкташ үгэеэ ойлголсобо.

НЬЮ-ЙОРК

СОВЕТ-АМЕРИКАН ХАРИЛСААЕ ХҮГЖӨӨХЫН ТҮЛӨӨ

ТАСС

СССР-эй ба США-гай хоорондохи харилсаае саашадань хүгжөөхэ политика американ арадай үндэһэн эрилтэнүүдтэ ашатуһада харюусаха байна гэжэ США-гай олонниитын түлөөлэгшэд тэмдэглэнэ.

«Совет-американ харилсаанай талаар шэнэ президент Дж. Фордын политикые һайн ойлгоноб. Урда тээнь байһан президентын бэелүүлдэг политикые тэрэ үргэлжэлүүлжэ, манай оронуудай хоорондохи харилсаа холбооe саашадань һайжаруулха харгы замаар дабшахые оролдохо байнабди гэжэ Советскэ Союзые найдуулһан байна», — гэжэ Нью-Йоркын ба Нью-Джерсин портнуудай управлениин ахалагша хүдэлмэрилэгшэ Ю. Ландау хэлэбэ.

Хоёр оронoй хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо түрүүшын уулзалгын Москвада болоһонһоо совет-американ харилсаан нилээд һайжарһан байна гээд тэрэ мэдүүлээ. Мүнөө совет корабльнууд Нью-Йоркын портдо ходо ходо ерэдэг болоо. Камска автомобильна заводой барилгада шухала хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдэй гол хубиинь Нью-Йоркын порт дээгүүр гарадаг байһандань омогорхон баярланабди.

СПОРТ

„Спортлотогой", „Спортлото—2-ой" тиражай дүнгүүд

«Спортлотогой», «Спортлото—2-ой» августын 20-до үнгэргэгдэһэн 23-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«Спортлото»: Нэгэшье хүн зургаан номер таажа шадаагүй. Табан номер таагшад — 1411 түхэриг, дүрбэн номер тааһан хүнүүд — 33 түхэриг, гурбан номер таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«Спортлото—2»: Мүн лэ нэгэшье хүн зургаан номер таабагүй. Табан номер таагшад — 981 түхэриг, дүрбэн номер тааһан хүнүүд — 30 түхэриг, гурбан номер таагшад 3 түхэриг абаха.

23-дахи тиражай шүүбэринүүдые нөөсэлгын кассанууд 1974 оной сентябриин 1-һээ 30 болотор түлэхэ юм.

СПОРТ

ЕРЭХЭ СЕЗОНОЙ НААДАН

1974—1975 онуудта хоккейгээр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэхэ наадаанда оронойимнай арбан команда хабаадаха болоно. Эдэнэр дүрбэ удаа хоорондоо наадаха юм. Түрүүшын наадан октябриин 12-һоо эхилээд, майн 18 болотор үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Нааданай түрүүшын үдэр «Спартак» — ЦСКА, түгэсхэлэй уулзалгада «Крылья Советов» — ЦСКА-гай команданууд наадахаар түсэблэгдэнхэй. СССР-эй кубогта хүртэхын түлөө эхилхэ наадан ерэхэ жэлэй май һарын хоёрдохи хахадһаа эхилхэ юм. Дамжуулгын кубогта хүртэхын түлөө оройдоол дүрбэн командын хоккеистнүүд хабаадаха болоно. Хахад финальна наадаанда СССР-эй чемпион — бронзо медальда хүртэһэн командатай, мүнгэн медальда хүртэгшэд — дүрбэдэхи һуури эзэлһэн командын хоккеистнүүдтэй уулзаха байна.

Бүхэсоюзна федерациин спортивно-техническэ комисси хэдэ хэдэн хоккеистнүүдэй ондоо командада ороһон тухай тогтоол абанхай. «Спартак» бүлгэмэй добтологшо Зимин сэрэгэй албанда абтаһан дээрэһээ ЦСКА-да наадаха болоо. «Крылья Советов» командада наадахаар Казань хотоһоо эрхим хоккеист Маслов уригдаһан байна.

Воскресенскиин «Химик» командын добтологшо Совцилло гэгшэ Ригын «Динамо» командада наадахань. Ригын эрхим хоккеист Пономарёв, Горькиин «Торпедо» командын добтологшо Смагин, Москвагай «Динамо» командын вратарь Пашков гэгшэд «Химик» командада оруулагдаба. Сэрэгэй албанһаа табигдаһан Ленинградай СКА командын хамгаалагша С а п е л к и н «Крылья Советов» командадаа бусажа ерэбэ. Хоккейн ветерануудай Андреев Городецкий хоёр «Крылья Советов» командада наадахаяа болинхой. Тэдэнэр мүнөө СССР-эй габьяата тренер В. Егоровой хүтэлбэрилдэг Киевэй «Сокол» командада наадахаар эльгээгдэһэн байна. ЦСКА-гай командын тренерээр спортын габьяата мастер К. Локтев оаталагданхай. СССР-эй габьяата тренер А. Кострюков Челябинскын «Трактор» командые ударидахаар уригдаба.

Совет оронoй болон хариин оронуудай 24 команда байгша оной сентябриин 21-һээ 29 болотор «Советский спорт» газетын шанда хүртэхын түлөө заншалта наадаяа эхилхээр хараалба. Мүрысөөнүүд Киев, Ленинград, Минск, Ригэ хотонуудта эхилхэ юм. Оронойимнай эрхим команданууд мэдээжэ бэрхэ хоккеистнүүдгүйгөөр энэ наада эхилхэ юм. Юуб гэхэдэ, СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд энэ үедэ Канадын командатай наадахаяа мордохо болонхой.

СССР-эй суглуулагдамал команда уласхоорондын тусхайта уулзалгануудаа сентябриин 11, 12, 14-нэй үдэрнүүдтэ Москва хотодо Финляндиин национальна командатай наадаха юм. Харюугайнь уулзалга Хельсинки хотодо ноябриин 7, 8, 10-най үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэхөөр хараалагдаа. Дэлхэйн чемпион Швеци, ЧССР-эй суглуулагдамал командануудтай декабриин 12, 14, 15, 19, 21-нэй үдэрнүүдтэ Москвада наадаха болоно. Харюугайнь наадан: Прагада — мартын 11, 12, 14-дэ, Стокгольмдо — мартын 25, 26, 28-най үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэхөөр түсэблэгдэнхэй.

Уласхоорондын олон уулзалгануул сооһоо залуушуулай дунда дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэхэ «туршалгын» наадан олоной анхарал татана. Тэрэ наадан байгша оной декабрьһаа январь һарын эхин хүрэтэр Виннипег хотодо үнгэргэгдэхэнь. Үнгэргэгшэ жэлэйхидэл адли Ленинградай мүльһэн дээрэ СССР-эй, Канадын, Чехословакиин, США-гай, Швециин, Финляндиин эрхимэй эрхим гэгдэһэн хоккеистнүүд гаража, түрүү һуури эзэлхын түлөө наадаха болоно.

Совет оронoй эдир хоккеистнүүд Канада ошохо замдаа США-да хүрэжэ, нүхэр ёһоной уулзалгануудые үнгэргэхэ уряал абанхай. Энэньшье гайхалгүй юм бэзэ. Мүнөө бүхы дэлхэй дээрэ Совет оронoй хоккейдэ һаналаа ехээр табина. Эдэ үдэрнүүдтэ Москвада Канада, США-гай спортын олон тоото мэргэжэлтэд ерэнхэй. Тэдэнэй дундаһаа профессиональна хоккейн дээдэ шан — «Стэнлиин кубогта» хүртэһэн «Филадельфия Флайерс» командын тренер Фред Шеро гэгшые нэрлэхэдэ болоно.

— Мүнөө 48 наһатайдаа би түрүүшынхеэ өөрынгөө нютагһаа гаража ерээб. Шалтагаамни гэхэдэ, СССР-тэ хоккейн наадан болон спортын хүдэлмэриин эмхидхэлээр һонирхонобди, — гээд Фред Шеро хөөрэнэ. — Ерэһэндээ эндүүрээгүй хаб. Москвада байхадаа олон һайн юумэнүүдые ойлгожо хадуужа абабабди. Минии команда «Стэнлиин кубогта» хүртэхэдөө, танайл хоккеистнүүдэй һайн талые өөһэдтөө хэрэглэһэн байха.

Мүнөө танда хоккей эрхимээр наададаг командануул үсөөн бэшэ. Тэдэнэй дунда һайнаар наадажа шадаха хоккеистнүүд олон. Нэрлэбэл, Якушев, Третьяк, Харламов гэгшэд болоно.

В. ДВОРЦОВ,
ТАСС-ай корр.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Таряа хуряалга дээрэ мүрысөөндэ үргэн дэлисэ» — суглуулбари. «Байрын гэрнүүдые үбэлдэ бэлдэхэ» — түрүү бэшэг. «Союз-15» сигосын ниидэлгэ тухай ТАСС-ай мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Таряа хуряалга — бүгэдэ арадай анхарал оролдолгын хэрэг» — партийна ажабайдал. «Угтамжын түсэб — мүрысөөнэй шэнэ онол арга» — А. Улахановай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Байгалай уулзалганууд» — П. Петровой замай тэмдэглэлнүүд. «Витебскын 1000 жэлэй ойдо» — фотомэдээсэл. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Республикын һонинууд. Спорт.

СЭЗХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 17.55 — Дамжуулгын программа. 18.00 — «Надя Павлова хатарна» — телевизионно фильм 18.25 — «КНР-эй экономическа байдал» (буряадаар) 18.45 — Телевизионно һонин.

«Орбита». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Боксоор дэлхэйн чемпионат. Гаванаһаа дамжуулга. 20.35—20.45 — Забһарлалга. 20.45 — «Хабсаргагша» — «Центроэнергомонтаж» трестын 50 жэлэй ойдо зорюулагдана. 20.55 — «Совесть» — телевизионно олон серитэй уран һайханай фильмын (1-дэхи сери) түрүүшынхеэ харуулагдаха. 22.20 — «Мурманска областиин угтамжын түсэб бэелүүлэгдэнэ». КПСС-эй Мурманска обкомой секретарь В. Н. Птицын дамжуулгада хабаадалсаха.

УНШАГТЫ, һонирхохол байхат

АЛАС-ДУРНЫН ОГТОРГОЙГООР ТҮРҮҮЛЭН...

АЛАС-ДУРНА зүгэй гр... дан авиациин управлениин ах... лагша инженер В. Данилен... архив сооһи саарһа онгл... байтараа, Алас-Дурна зүг... огторгойгоор ниидэлгын түр... нэз һонин баримта оложорх... Л. Н. Толстойн һамганай ... хүбүүн Александр Кузьмин... ский 62 жэлэй урда тэз Ала... Дурна зүгэй огторгойгоор т... рүүлэн зам гаргаһан лётч... болоно.

Франциин элитэ мэдээж... летчик, авиаконструктор Лу... Блериоһоо нэгэ мотоортой са... молёт бэлэг абахадаа, Алас... Дурна зүгэй ба Зүүн-Урд... Азиин огторгойгоор тэрэ үед... үзэгдөө дуулдаагүй ниидэл... хэхые шиидэһэн байгаа. ... Кузьминскиин жолоодоһон а... парат 1912 оной зун Благов... щенск шадар огторгой ... дүүлин гараа һэн. Удаань т... рэ Хабаровск, Уссурийск, Вла... дивосток дээгүүр ниидэбэ. Э... дэһээ эрэлхэг летчик Лаос ба... Камбоджо тээшэ шэглэн гар... һэн.

Энэ баатаршалгата ниидэ... гээ 1914 ондо дүүргэһэн ю... Машиныень шалган харахада... Луи Блерио тэрэнэй техническ... шэнжэ шанар һайн байна гэж... тэмдэглэбэ.

ПАРФЯНСКА ХОТЫЕ МАЛТАНА

БАЙГША ОНОЙ зун... эхеэр нютагай таряашад ... худэлжэ байтараа, эртэ урдын... Парфянска хотые элирүүл... байгаа. Тиин мүнөө Иран... зүүн-хойто захадахи Гонаб... хото шадар малтаганууд ... дэжэ эхилбэ. Тус хото 2... жэлэй урда тээ байһан ю... гээд археологууд багсаамжал... на. Тэрэ 300 гектар газар эзэл... дэг байһан. Хэрэмэй дабга... ханаар, 60 метр үргэнтэй у... тай гүнзэгы нүхөөр энэ хот... хүреэлэгдэнхэй байһан юм г... хэ. Самолёт дээрэһээ фо... буулгабари хэхэдэнь, хото... һуури найман булантай байһа... болоно.

Манай эрын урда тээхи III зуун жэлэй ба манай эрын III зуун жэлэй үеэр мүнөөнэй Ира... най, Афганистанай, Баруун... Хойто Индиин газар дайда... эзэлдэг богоолшолгын ехэ ... оэнэй — Парфянска хан түры... худалдаа наймаанай ба ... ажалай түбэй һуурида ма... талганууд хэгдэжэ байна г... Иранай эрдэмтэд-түүхэш... тоолоно.

ДУБ МОДОН КАРТА ДЭЭРЭ ТЭМДЭГЛЭГДЭБЭ

ЭНЭ МАНТАН томо дуб мо... дон Болгариин Варнын окру... тохи Яребичнэ тосхон шад... 500 тухай жэлэй турша со... ургажа байна. Мантан ех... хэмжээгээрээ энэ модонь үнин... һөө хойшо хүнүүдые гайхуул... даг байгаа. Үшөө Крымдэ б... лоһон дайнай үедэ Франци... армиин частьнуудай нэг... энэ тосхондо тогтоходо... дуб модон онсо тэмдэг болох... карта дээрэ тэмдэглэгд... юм гэхэ. Энээнһээ хойшо 10... жэлэй үнгэрхэдэ, немец-фаши... булимтарагшадһаа Болгари... Совет Армиин сүлөөлхэ ... энэ модон совет частьнууда... нэгэнэй командованиин карт... дээрэ мүн лэ тэмдэглэгдэ... байгаа.

Мүнөө энэ модон диаметр... рэ 6 метрһээ үлүү, үндэр... 25 метр юм.

ХУБААР УРЛАН ГОЁОГДОҺОН КОМОД

ДРЕЗДЕН хотодохи «Зе... ный свод» гэжэ музей соо өөр... сэ шухаг зүйл бии юм. Энэ ... даа хуба шулуугаар гоёон к... мэглэгдэһэн эртэ урдын ком... болоно. Польшын Мальб... гэжэ хотын һэргээн шэнэд... гын мастерской соо энэ 3 ... лэй турша соо һэльбэн заһ... даһан байгаа. Эндэхи мэр... жэлтэд орёо наринаар һэл... шэнэлжэ, 200 жэлэй урда т... хи хэмдэнь оруулаа. Хоёр м... үндэртэй комодой ханануу... үүдэнүүд элдэб янзын үнэт... хуба шулуугаар шэмэглэн г... ёогдоһон байна.

ДОШХОРҺОН ГИЕНЭНҮҮД

ИНДИИН хойто захаа... Уттар-Прадеш штадай Пратап... гарх округой хэдэн ар... һуурин тосхониудта һүрэг г... нэнүүд добтолбо. Эдэнэр эдү... ha малда, хүн зонодо добтол... Һүүлэй 18 үдэрэй турша ... гиенэнүүд 25 хүндэ добтол... хоро хүргэһэн байна!

Полициин частьнууд, анг... шад, нютагай хүн зон эдэ зэр... лиг ангуудые үгы хэлгэдэ х... баадалсана.

(ТАСС).

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефону...

г. Улан-Удэ, ул. Л... ва 35. Телефоны: реда... ра — 54.54, приёмная ... 54.93, зам. редактора ... — 68-08, зам. редактора ... 62.62, отв. секретар... 50.52, секретариат—6... отделы: партийной жизн... 60.91, сельского хозяй... — 64.36, 63.86, пропаг... и агитации — 56-23, ... мышленности и строит... ства — 61.35, советс... строительства и быта ... 69-58, культуры и школ... 60.21, писем и рабсел... ров — 67-81, информац... 34.05, общественная пр... ная — 56-62, машинное ... ро — 57.63, фотолабор... рия — 33.61.

 □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-02516. Заказ № 03...